

Finans gündemi

“KÜRESEL BİR BORSA OLMAK İSTİYORUZ”

BİST Genel Müdürü Dr. M. İbrahim Turhan, hedeflerini ve planlarını anlattı.

“TÜRKİYE İYİ İŞ ÇIKARIYOR”

KPMG EMA Bölgesi Finansal Bölüm Başkanı Bill Michael, finans sektörünü değerlendirdi.

BİLGİ SİSTEMLERİNDE YENİ DÖNEM

SPK tarafından çıkarılan iki yeni taslak denetçilerin gündeminde.

YENİ DÜZENLEMELER NE GETİRECEK?

Yeni Finansal Kiralama Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu'nun getirdiği düzenlemeler.

BASEL III BAŞLIYOR

Yeni uzlaşının getireceği yenilikler ve etkileri...

BÜYÜK VERİNİN ZOR ANALİZİ

Büyük veri tartışmaları paralelinde veri analizi öne çıkıyor.

BÜYÜK POTANSİYEL

İslami bankacılığın gelecek potansiyeli ve tahminler...

YATIRIMCININ YENİ GÖZDESİ

Swap işlemlerinin yükselişi ve nedenleri...

“KÜRESEL BİR BORSA OLMAK İSTİYORUZ”

Büyük bir dönüşümden geçen Borsa İstanbul, yatay entegrasyonunu tamamladı. Dikey entegrasyon için de çalışmalar sürüyor. Küresel ölçekte bir borsa olmak istediklerini söyleyen Borsa İstanbul Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Dr. M. İbrahim Turhan, bu hedefe pazarlanabilir bir teknolojiye sahip, finansal bir süpermarket olarak ve yurtdışındaki diğer borsalara entegre olarak ulaşacaklarını söylüyor. Turhan, “Emtiadan dövize, kira sertifikasından pay senedi opsiyonlarına kadar birçok ürüne tek platformda ulaşabileceğiniz, Türkiye’nin gücünü ve dinamizmini yansıtan bir borsa hedefliyoruz” diyor. İşte Borsa İstanbul Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Dr. M. İbrahim Turhan ile gerçekleştirdiğimiz söyleşinin önemli detayları...

Borsa İstanbul yeni dönemde neler sunacak? Orta vadeli hedef ve stratejilerinizde neler yer alıyor?

Borsa İstanbul, küresel ölçekte bir borsa olmayı amaçlıyor. Bu amaca ulaşmak için 3 hedef belirlemiş durumdayız: Birincisi pazarlanabilir bir teknolojiye sahip olmak, ikincisi gelişmiş borsalardaki sermaye piyasası ürünlerini sunabilen “finansal bir süpermarket” olmak üçüncüsü ise küresel ve bölgesel alanlarda diğer borsalarla entegre olarak sermaye piyasaları ağında bir cazibe merkezi olmak.

Pazarlanabilir üstün bir teknolojiye sahip olma konusunda, hızlı ve etkin bir çözüm olarak stratejik ortaklık kurmayı benimsedik. Sermaye Piyasası Kanunu kapsamında zaten stratejik ortağımızı belirlememiz ve hisselerimizden bir kısmını stratejik ortağımıza devretmemiz öngörülmüyordu. Bu konuda 50 ülkede, 70 farklı piyasaya teknoloji sağlayan Nasdaq OMX ile ön anlaşma imzaladık. Bu, kritik bir konu ve stratejik ortağımızdan bu konuda kesin çizgilerle belirlediğimiz taleplerimiz var. Nihai anlaşmanın imzalanması halinde öncelikli →

“Ürün ihtisas borsalarıyla ilgili çalışmalarımız devam ediyor.”

devraldığımız teknolojinin her türlü modifikasyonu ve uygulama geliştirilmesi konusunda yetkili olacağız. Ayrıca bu teknolojiyi isteğimiz takdirde kendi belirlediğimiz üçüncü taraflara hizmet sunarken kullanabileceğiz. Dünyadaki en gelişmiş işlem platformu teknolojilerinden olan Genium Inet'in hem kullanımını hem geliştirilmesini hem de pazarlamasını yapabileceğiz.

Finansal ürünlerin çeşitlendirilmesi konusunda amacımız, dünyadaki gelişmiş spot ve türev ürün pazarlarında olan ürünleri Borsa İstanbul'da yatırımcılara sunmaktır. Bunun ilk adımı, İstanbul Altın Borsası ile Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası ile birleşmemiz sayesinde gerçekleşti. Amacımız, yatırımcılara her türlü sermaye piyasası aracını ve emtiayı alıp satabilecekleri, risk yönetimi yapabilecekleri tek bir platformda finansal bir süper market imkanı sunmak.

Küresel ve bölgesel etkinlikte ise İstanbul'u bölgesinde lider bir cazibe merkezi yaparken bulunduğu zaman dilimi üzerinde ilk akla gelen borsa olarak küresel finans merkezleri zincirinde önemli bir halka olabilmeyi hedefliyoruz.

Borsa İstanbul, İstanbul Uluslararası Finans Merkezi projesinin neresinde duruyor? Bu projede rolü ne?

İFM projesi, Kalkınma Bakanlığı'nın koordinasyonunda yürütülüyor. İFM eylem planı, Ekim 2009'da yayımlandı ve 71 eylem belirlendi. Eylem planı çerçevesinde birçok bakanlık, belediye, çeşitli kurum ve kuruluşlar görev alıyor ve 8 çalışma komitesi kuruldu. Borsa İstanbul, her bir komiteye konuyla ilgili uzman kadrosuyla destek veriyor, güçlü bir sermaye piyasası kurulması için kendi perspektifini katarak doğru adımların atılmasına katkıda bulunuyor. İFM eylem planında Borsa İstanbul, 71 eylemin 4'ünden sorumlu. Bunlar, borsaların hukuki statülerinin netleştirilerek genel kamu idaresini ilgilendiren mevzuat kapsamının dışına çıkarılması, kurul kaydından ve borsa kotasyonundan çıkışın kolaylaştırılması, yabancı menkul kıymetlerin yurtiçi piyasalarda işlem görmesi, ürün ihtisas borsalarının oluşturulması ile finansal piyasalarla emtia piyasalarının entegrasyonunun sağlanması olarak sıralanıyor.

Geçtiğimiz dönemde yabancı menkul kıymetler, yurtiçi piyasalarda işlem görmeye başladı ve Borsa İstanbul anonim şirket haline dönüştürülerek hukuki statüsü netleşti. Ürün ihtisas borsalarıyla ilgili çalışmalarımız devam ederken öncelikle enerji ve çelik piyasalarının finansal piyasalarla entegrasyonu konusunda aktif rol üstleniyoruz.

Öte yandan 10. Kalkınma Planı kapsamındaki finansal hizmetler özel ihtisas komisyonunda, İstanbul'un küresel bir finans merkezi olması konusu ele alındı. Türkiye'deki finansal sektörler incelendi ve dünyada- →

“İstanbul'u bölgesinde lider bir cazibe merkezi yaparken bulunduğu zaman dilimi üzerinde ilk akla gelen borsa olarak, küresel finans merkezleri ağında önemli bir halka olmak istiyoruz.”

BORSA İSTANBUL'UN KRİTİK ROLÜ

- 1** Yabancı borsalarla işbirliği yolunda hızlı adımlar atıyoruz.
- 2** Kira sertifikaları borsamızda işlem görmeye başladı. Şu an özel olarak döviz kuruna dayalı opsiyon sözleşmeleri ve katılım bankalarının varlık yönetiminde kullanabilecekleri ürünler üzerinde çalışıyoruz.
- 3** Elektrik Piyasası Kanunu'na göre standardize edilmiş elektrik sözleşmeleriyle dayanağı elektrik enerjisi veya kapasitesi olan türev ürünler Borsa İstanbul'da işlem görecektir, gün öncesi ve gün-içi piyasa da yeni kurulacak olan EPIAŞ tarafından işletilecek.
- 4** Borsa İstanbul'da işlem görecektir enerji ürünlerine dayalı türev araçlar da piyasa katılımcılarına risklerini daha iyi yönetme imkanı sunacak.
- 5** Spot piyasanın EPIAŞ tarafından işletilmesi öngörülmüştür. Doğalgaza dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin ise Borsa İstanbul'da işlem görmesi bekleniyor.
- 6** Metal piyasalarını da potansiyel gördüğümüz ve önümüzdeki dönemde organize piyasalara kazandırabileceğimiz alanlar olarak değerlendiriyoruz.
- 7** Metal ürünlerine dayalı vadeli işlem piyasasına yönelik çalışmalarımız sürüyor.

ki diğer finans merkezlerindeki gelişim değerlendirildi. Borsa İstanbul, finansal hizmetler özel ihtisas komisyonu raporunun oluşturulmasında aktif görev aldı.

Diğer finans merkezleri incelendiğinde, dünyanın önde gelen finans merkezlerinin aynı zamanda dünyanın en büyük borsalarına ev sahipliği yaptığı görülüyor. Bir finans merkezinin en önemli özellikleri, bünyesindeki uluslararası şirket sayısının fazlalığı, bankacılık, sigortacılık ve ticari faaliyetlerin yoğunluğu ile sermaye piyasasının hareketliliği olarak sayılabilir. Bu anlamda güçlü bir sermaye piyasasının oluşturulması ve uluslararası sermayenin İstanbul'u bir cazibe merkezi olarak tercih etmesinde Borsa İstanbul'a önemli görevler düşüyor. Bu bakımdan Borsa İstanbul İFM projesinin tam merkezinde yer alıyor diyebiliriz.

“Küresel bir borsa olmak için 3 hedef belirledik:

Pazarlanabilir bir teknolojiye sahip olmak, finansal bir süpermarket olmak ve diğer borsalarla entegre olarak cazibe merkezi olmak.”

Stratejiniz konusunda da bölgesel ve küresel etkinliğe vurgu yaptınız. Sermaye piyasalarının bölgesel ve küresel alandaki entegrasyonu konusunda neler yapıyorsunuz?

Bölgemizde bir cazibe merkezi kurabilmek için somut olarak stratejik ortaklık ve karşılıklı erişim faaliyetlerine ağırlık verdik. Azerbaycan, Bosna-Hersek, Karadağ ve Kırgızistan borsalarında paylarımız var. Mısır ile karşılıklı erişim konusunda çalışıyoruz. İleride Balkanlar başta olmak üzere bölgemizdeki diğer ülkelerle de benzer işbirlikleri yaparak uluslararası yatırımcıların Borsa İstanbul'u Orta-doğu ve Balkan coğrafyasının tamamına yatırım yapabilmek için başvurulacak ilk adres olarak görmelerini sağlayacağız.

Küresel ölçekte önemli bir pazar yeri olabilmek için coğrafi konum olarak oldukça uygun bir saat dilimi üzerinde yer alıyoruz. Dünyanın bir bölgesinde spot piyasalar işleme kapanırken başka bir bölgesinde işleme açılıyor ve finansal faaliyetler 24 saat boyunca devam ediyor. Borsa İstanbul, Avrupa ve Asya'daki önemli piyasaların or-

tasında yer alıyor. Avrupa ve Asya'daki önemli borsalarla karşılıklı erişim sağlandığında, İstanbul'daki bir yatırımcı sabah saatlerinde Asya borsalarında işlem yaparken, akşam saatlerinde Amerika borsalarına emir iletimi gerçekleştirebiliyor. Bu sayede küresel piyasalarla iç içe hareket edebilen bir borsa olarak İstanbul'u uluslararası yatırımcının tercih edeceği bir adres haline getirebiliriz. Stratejik ortağımız vasıtasıyla sahip olacağımız teknolojik altyapıyı Borsa İstanbul'a entegre ettikten sonra diğer borsalarla karşılıklı erişim projelerini başlatmak daha kolay olacaktır.

Finansal bir süper market olmak konusunu sıkça vurguluyorsunuz. Süper market olmak için hangi finansal ürünleri rafa koyacaksınız? Türkiye'de hangi ürün-emptia piyasalarının finansal ürün olarak başarı şansı var?

Finansal bir süper market olabilmek için öncelikle Türkiye sermaye piyasalarındaki yatay ve dikey entegrasyonun sağlanması gerekiyordu. Şu an Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsası ve Altın Borsası'nın Borsa İstanbul'a katılımıyla yatay entegrasyon tamamlandı. Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK) ve Takasbank'taki paylarımızın artması ve Nasdaq OMX'ten alacağımız teknolojileri Takasbank'ın da kullanacak olması dikey entegrasyon konusunda attığımız önemli adımlar olarak değerlendirilebilir.

Öte yandan Türkiye'de ilk defa pay senedine dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerini işleme açtık. Hazine Müsteşarlığı ve katılım bankalarının ihraç ettiği kira sertifikaları da borsamızda işlem görmeye başladı.

Yatırımcının riskini yönetmesini sağlayacak türev ürünler konusunda çalışıyoruz. Amacımız, dünyanın önde gelen borsalarında var olan her türlü risk yönetim aracını, sektördeki paydaşlarımızın da beklentileri doğrultusunda şekillendirerek yatırımcılara sunmak. Şu an özel olarak döviz kuruna dayalı opsiyon sözleşmeleri ve katılım bankalarının varlık yönetiminde kullanabilecekleri ürünler üzerinde çalışıyoruz.

Emtia konusunda ise ülkemiz bulunduğu coğrafi konum itibarıyla birçok ürünün geçiş noktasında bulunması, bölgesindeki en üretken sanayi ve en büyük ekonomiyeye sahip olması sayesinde önemli pazarlara ev sahibi

“EPIAŞ'TA AKTİF OLACAĞIZ”

TECRÜBEMİZDEN YARARLANACAK Uzun yıllara dayanan profesyonel piyasa işletme tecrübemiz var. Yabancı borsalarla işbirliği yolunda hızlı adımlar atıyoruz. Piyasalarımıza erişimi kolaylaştırıyoruz. Ürün çeşitliliğimizi artırıyoruz. Bu kapsamda ortağı olacağımız EPIAŞ, piyasa işletmeciliği tecrübemizden, teknolojik altyapımızdan ve bağlantılarımızdan mümkün olduğu ölçüde faydalanacak. Önümüzdeki dönemde yapılacak düzenlemelerle birlikte doğalgaz ve kömür piyasaları gibi yeni piyasaların da EPIAŞ tarafından işletilmesine izin verilebilecek.

ŞEFFAFLIĞI SAĞLAYICI ÖNLEMLER Bu konularda Borsa İstanbul için en öncelikli konu, tüm unsurlarıyla birlikte spot ve türev piyasa yapılarının doğru olarak kurulmasıdır. Bu nedenle EPIAŞ içerisinde kesinlikle aktif bir rol üstleneceğiz. Borsa İstanbul'da işlem görecektür ürünlerin başarılı

olmasının ön şartı, şeffaf ve güvenilir bir spot piyasanın oluşmasıdır. Bu kapsamda, EPIAŞ bünyesinde etkin bir spot piyasa oluşmasını teminen piyasa katılımcılarının beklentileri doğrultusunda şeffaflığı sağlayıcı önlemler alınmasını öngörüyoruz.

DAHA SAĞLIKLI BİR YAPI Türev ürünlerin çıkarılmasıyla piyasa katılımcıları fiyat dalgalanmalarına karşı korunma sağlayabilecek, ayrıca arz ve talep dengesinin etkin bir şekilde kurulmasıyla üreticilerin ve tüketicilerin kararlarını daha sağlıklı vermelerine katkı sağlayabileceğiz. Öncelikle elektrik sözleşmeleriyle ilgili türev araçların işlem göreceği enerji piyasasında süreç içerisinde, başta doğalgaz olmak üzere kömür ve karbon gibi diğer enerji ürünlerinin işlem görmesi de gündeme gelecek.

olabilecek bir potansiyele sahiptir. Örneğin Türkiye altın sektöründe dünyanın dördüncü büyük tüketicisi ve Avrupa'nın en büyük üreticisi konumunda. Bunun dışında bölgesel bir elektrik enerjisi pazarı kurarak hem ülkemiz hem de bölgemizdeki diğer ülkeler için referans enerji fiyatlarının belirlenmesine katkıda bulunacağız. Doğalgaz, petrol, kömür ve başta çelik hurda olmak üzere metal piyasalarını da potansiyel gördüğümüz ve önümüzdeki dönemde organize piyasalara kazandırabileceğimiz alanlar olarak görüyoruz. Emtia piyasalarında sağlıklı fiyat oluşumu sadece Borsa İstanbul ya da sektör için değil, ülke ekonomisinin istikrarı için de önemlidir. Bu yüzden bu alanlarda hem ilgili sektör birlikleri ve temsilcileriyle hem de düzenleyici ve denetleyici otoritelerle ve kamu kurumlarıyla ile birlikte titizlikle çalışmamız gerekiyor.

Yeni yürürlüğe giren Elektrik Piyasası Kanunu'nda spot elektrik piyasası işleticisi olarak EPIAŞ'ın kurulması ve Borsa İstanbul'un EPIAŞ'a ortak olması öngörülmüyor. Yeni kanunla birlikte Enerji Borsası'nın Türkiye'ye, çevre ülkelere ve enerji sektörüne ne tür katkıları olur?

Dünyadaki elektrik piyasaları incelendiğinde, birçok ülkede sistem işletmeciliğiyle piyasa işletmeciliğinin ayrıldığı görülüyor. Piyasa işletiminde piyasa tecrübesine sahip borsa kuruluşları önemli bir rol oynuyor. Örneğin Almanya'da EEX, Brezilya'da BRIX ve Polonya'da POLPEX, menkul kıymet borsalarının iştiraki niteliğindeki enerji borsalarıdır.

Bildiğiniz gibi Türkiye'deki gün öncesi elektrik piyasası TEİAŞ bünyesindeki Piyasa Mali Uzlaştırma Merkezi (PMUM) tarafından işletilmekteydi. Mart ayında yayımlanan yeni Elektrik Piyasası Kanunu'na göre gün öncesi piyasası, yeni kurulacak olan Enerji Piyasaları İşletme Anonim Şirketi (EPIAŞ) tarafından işletilecek. Kanunda Borsa İstanbul'un da EPIAŞ'a ortak olması öngörüldü. Böylece uzun yıllar boyunca sermaye piyasalarında elde ettiğimiz tecrübeyi, enerji piyasalarıyla da paylaşıyor olacağız.

Bağımsız, güvenilir, özel sektörün yönetimde temsil edildiği şeffaf bir borsa kurulması spot piyasada sağlıklı fiyat oluşumunu temin edecek, bu da öncelikle iç piyasayı olumlu etkileyecek. Enerji üreticileri, tedarik ve dağıtım şirketleri arasında etkin bir piyasa oluşumuna imkan sağlayacak. Ayrıca Borsa İstanbul'da işlem görecektir enerji ürünlerine dayalı türev araçlar da piyasa katılımcılarına risklerini daha iyi yönetme imkanı sunacak.

Türkiye'deki mevcut elektrik üretim kapasitesi yaklaşık 60.000 megavat olup bunun 2023 yılında 122.000 megavata ulaşması hedefleniyor. Bu da 100 milyar doların üzerinde bir yatırım gerektiriyor. Bu yatırımlara finansman bulabilmek için gerekli en önemli hususlardan biri, sağlıklı fiyat oluşumu sayesinde birkaç yıl sonraki elektrik fiyatını öngörebilmektir. Bu da ancak türev piyasaların sağlıklı işlemesiyle sağlanabilir. 3-5 yıllık fiyat tahminlerinin oluşması, sadece enerji ticareti şirketlerini değil, enerji yatırımlarını ve dolayısıyla ekonomik büyümeyi ve tüm ülkedeki elektrik kullanıcılarını, yani hepimizi ilgilendiriyor. →

"Enerji ürünlerine dayalı türev araçlar, katılımcılara risklerini daha iyi yönetme imkanı sunacak."

FINANS MERKEZİ PROJESİNDE 4 ÖNEMLİ GÖREV

01

Kurul kaydından ve borsa kotasyonundan çıkışın kolaylaştırılması

02

Yabancı menkul kıymetlerin yurtiçi piyasalarda işlem görmesi

03

Ürün ihtisas borsalarının oluşturulması

04

Finansal piyasalar ile emtia piyasalarının entegrasyonunun sağlanması ve borsaların hukuki statülerinin netleştirilerek genel kamu idaresini ilgilendiren mevzuat kapsamının dışına çıkarılması.

“Birçok ürüne tek platformda ulaşabileceğiniz bir borsa olmak istiyoruz.”

Bölgesel açıdan bakıldığında ise Türkiye ilerde komşu ülkelerin de sisteme dahil edilmesiyle birlikte elektrik piyasalarında bölgesel bir merkez olma potansiyeli taşıyor. Bu husus uluslararası elektrik ticareti arz güvenliğini ve fiyat avantajlarından faydalanma imkanlarını artırıyor. İsveç, Norveç, Finlandiya için Nord Pool; Almanya, Avusturya, Fransa ve İsviçre için Epexspot bölgesel enerji piyasaları olarak başarılı örnekler. Gürcistan, Azerbaycan, Irak, Yunanistan ve Bulgaristan gibi ülkelerle birlikte biz de bir enerji merkezi oluşturabiliriz.

Türkiye, doğalgaz üreten ülkelerle tüketici Avrupa ekonomilerinin arasında yer alıyor. Bu konum, doğalgaz borsası kurulması anlamında nasıl bir avantaj sağlıyor?

Aslında tüm enerji ürünleri birbiriyle doğrudan ilişkili. Enerji fiyatları doğalgaz fiyatlarından, doğalgaz fiyatları ise petrol fiyatlarından etkileniyor. Elektrik ve metal borsalarını kurduğunuz zaman piyasa katılımcıları açısından her ikisine de etki eden sağlıklı bir kömür fiyatı öğrenme ihtiyacı doğuyor. Bu açıdan tüm bu sektörlerde Türkiye fiyatlarının sağlıklı bir piyasa ortamında oluşması önem arz ediyor.

Çevre ülkelere baktığımızda, doğalgazda dünyanın en büyük rezervlerine sahip olan Rusya tek başına Avrupa doğalgaz tüketiminin yüzde 25’ini karşılıyor. Komşumuz İran ise dünyanın en büyük ikinci doğalgaz rezervlerine sahip. Ayrıca Azerbaycan da dünyadaki en önemli doğalgaz üreticilerinden biri. Hemen batımızdaki Avrupa ise ABD’den sonra en büyük doğalgaz tüketicisi konumunda. Avrupa’da 2030 yılına kadar doğalgaz tüketiminin sabit kalması, ancak doğalgaz üretiminin azalması bekleniyor. Bu durumda Avrupa’nın doğalgaz ithalat ihtiyacı artacak. Ülkemiz, işte bu önemli arz ve talep merkezlerinin arasında yer alıyor. Coğrafi konumu Türkiye’ye, doğalgaz tedarikçisi olma konusunda bir avantaj sunuyor.

Ayrıca, Türkiye’nin yıllık 47 milyar metreküp olan doğalgaz tüketiminin 2023 yılına kadar 60 milyar metreküpe ulaşması bekleniyor. Bu durumda mevcut doğalgaz anlaşmaları devam etse dahi yıllık 9 milyar metreküp ek ithalat yapmak gerekecek. Türkiye’nin yaklaşık 50,6 milyar metreküplük doğalgaz ithalat anlaşmaları bulunuyor. Bunun yüzde 59’u Rusya, yüzde 20’si ise İran’la yapılan anlaşmalar. Trans Anadolu Doğal Gaz Boru Hattı Projesi (TANAP) gibi projelerle kaynakların çeşitlendirilmesi, depolama kapasitesinin artırılması gerekiyor. TANAP tamamlandıktan sonra Türkiye’ye ulaşan doğalgaz Avrupa’ya da iletilebilecek ve ülkemiz bölgesel doğalgaz dağıtım merkezi özelliği kazanabilecek. Doğalgaz piyasaları konusunda spot piyasanın yine EPIAŞ tarafından

“Farklı piyasaların ve ürünlerin Borsa İstanbul’da sunulması, farklı piyasalara ayrı ayrı teminat yatırma zorunluluğunu ortadan kaldırarak yatırımcıların maliyetlerini azaltacak.”

“İlk aşamada, hurda çeliğe dayalı nakit uzlaşılı bir vadeli işlem sözleşmesiyle piyasayı açacağız.”

işletilmesi öngörülmüyor. Doğalgaza dayalı vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin ise Borsa İstanbul'da işlem görmesi bekleniyor.

Bu açıdan değerlendirildiğinde, doğalgazda güçlü ve etkin işleyen bir piyasanın oluşması arz güvenliğini ve sağlıklı fiyat oluşumunu sağlayacak ve böylece doğalgaz ülkemiz tarafından ekonomik ve güvenli bir şekilde tedarik edilebilecek.

Tüm bu projeler tamamlandığında, örneğin 5 yıl sonra karşımızda nasıl bir Borsa İstanbul tablosu olacak?

Hedeflediğimiz Borsa İstanbul, dünyanın önde gelen borsaları ile entegre, Ortadoğu veya Balkanlara ulaşmak isteyen yatırımcıların yöneldiği, Türkiye için kritik öneme sahip piyasalardaki fiyatların belirlendiği, emtiadan döviz, kira sertifikasından pay senedi opsiyonlarına kadar

birçok ürüne tek platformda ulaşabileceğiniz, Türkiye'nin gücünü ve dinamizmini yansıtan bir borsadır.

Yatırım yapılabilir ürün yelpazesinin genişlemesiyle ve bunların Borsa İstanbul çatısı altında toplanmasıyla yatırımcılara etkin bir portföy çeşitlendirmesi imkanı sağlanacak. Ayrıca, sermaye piyasası aracı ihraç eden kuruluşlar için de alternatif piyasalarda yeni ürünler ihraç etme imkanı sunulacak. Farklı piyasaların ve ürünlerin Borsa İstanbul çatısı altında sunulması, farklı piyasalara ayrı ayrı teminat yatırmak zorunluluğunu da ortadan kaldırarak yatırımcıların maliyetlerini azaltacak. Borsa İstanbul, diğer borsalarla kurduğu işbirliği ve sunduğu ürün çeşitliliği sayesinde yerli ve yabancı yatırımcı sayısının artmasına, işlem hacminin büyümesine, böylece piyasaların daha etkin işlemesine imkan sağlayacak. ●

“ORGANİZE BİR METAL PİYASASINA TÜRKİYE HAZIR”

ŞARTLAR UYGUN Borsa İstanbul, finansal piyasalarda süpermarket haline gelme amacıyla metal ürünlerine dayalı bir vadeli işlem piyasası kurma aşamasında. Türkiye, dünya çelik piyasasında önemli bir konumda. 2012 verilerine göre ülkemiz çelik üretiminde dünyada 8. sırada yer alıyor ve dünyanın en büyük hurda ithalatçısı durumunda. Türk çelik sektörünün mevcut üretim artış hızıyla 2 yıl içinde Avrupa'da lider konuma yükselmesi bekleniyor. Organize bir metal piyasasının oluşumu açısından Türkiye, uygun şartlara sahip görülüyor.

ADIM ADIM AÇILACAK Yürütülen metal vadeli işlem piyasası projesiyle birlikte üretici ve tüketicilere Borsa İstanbul bünyesinde şeffaf ve

güvenilir bir ortamda işlem yapma ve finansal korunma temin etme imkanı sağlanmış olacak. İlk aşamada, hurda çeliğe dayalı nakit uzlaşılı bir vadeli işlem sözleşmesiyle piyasayı açacağız. Bunu, çelik kütüğe dayalı fiziksel teslimatlı bir sözleşme takip edecek. Piyasaya ileriki aşamalarda çelik dışı metallerin de ilave edilmesini planlıyoruz. Üreticilerin ve kullanıcıların yanında yatırım kuruluşlarıyla katılım bankalarının da ihtiyaçlarına cevap verebilecek bu ürünlere, yurtiçi ve yurtdışından yüksek talep olmasını bekliyoruz. Borsa İstanbul'un bu konuda orta ve uzun vadede Körfez ve Ortadoğu sermayesi için önemli bir merkez haline gelmesini bekliyoruz.

TÜRKİYE FİNANS MERKEZİ OLUR MU?

22 Ekim tarihinde KPMG Türkiye ev sahipliğinde "Fark Yaratmak: İstanbul'u Bölgesel Finansal Hizmetler Merkezi Yapmak" başlığıyla üst düzey bir yuvarlak masa toplantısı düzenlendi. Yuvarlak masa toplantısına gerek KPMG'den gerekse Türkiye finans dünyasından üst düzey yöneticiler katılım gerçekleştirdi. Toplantıda küresel finansal krizin etkileri, Avrupa Birliği ilişkileri, Türkiye'nin vizyonu, yasal düzenlemeler ve finans merkezi olma yolundaki zorluklar tartışıldı.

Istanbul'un uluslararası bir finans merkezi (IFC) olma stratejisi ilk olarak 2009 yılında başladı. Türkiye'nin 2023 vizyonunun "Dünyadaki ilk 10 ekonomi" arasında yer almak olduğunu kabul edersek, atılması gereken bir adımdı. Diğer yandan, Dünya Bankası'nın 2017 yılında İstanbul'un "Global Islamic Development Centre" olması için destek olacağını iletmesi, Türkiye'nin bu yolda ilerleme isteğini artırıyordu. Tüm bu gelişmeler ışığında 22 Ekim tarihinde KPMG Türkiye ev sahipliğinde "Fark Yaratmak: İstanbul'u Bölgesel Finansal Hizmetler Merkezi Yapmak" başlığıyla üst düzey bir yuvarlak masa toplantısı düzenlendi. Yuvarlak masa toplantısına finans dünyasının önde gelen temsilcileri yüksek katılım gösterdi. Toplantıda küresel finansal krizin etkileri, Avrupa Birliği ilişkileri, Türkiye'nin vizyonu, yasal düzenlemeler ve finans merkezi olma yolundaki zorluklar tartışıldı.

Ancak dünyayı ve özellikle Avrupa'yı etkileyen finansal kriz sonrası finansal pazardaki depresyon Türkiye'yi

ve dolayısıyla Türkiye'nin IFC stratejisini zorlayacak bir ortam yarattı. Türkiye de diğer Avrupa ülkeleri gibi ekonomik krizden payını aldı ama çabuk toparlanmasını bildi.

YENİ KURAL KOYUCULAR

Finansal kriz, dünya genelinde yeni kural koyucular yarattı. Yeni dönemde FSB, BASEL, IOSCO, IAIS gibi küresel standart yapıcılar genel kuralları tanımlar oldu.

Avrupa Birliği Konseyi, TBMM, Senato, Beyaz Saray gibi bölgesel kurumlar ise bu kurallara uygun yasaları hazırlıyor. Son dönemde, bu yeni yasaların Avrupa Birliği standartlarıyla uyumlu olmasına, dolayısıyla ülkelere göre farklılıklar olmamasına azami özen gösteriliyor.

Avrupa Merkez Bankası, Türkiye Merkez Bankası, ESA, FED gibi bölgesel denetleme kurumları ise firmalar üzerindeki güçlerini teknik beklentilerini ve direkt gözetimlerini artırarak sağlıyorlar.

BDDK, SEC, CFTC gibi ulusal otoriteler ise kural ko-

SORULMASI GEREKEN SORULAR

Türkiye, uluslararası veya bölgesel bir finans merkezi olabilir ama önce kendisine sorması gereken sorular ve göz önünde bulundurması gereken noktalar var:

1. İstanbul uluslararası bir finans merkezi olarak neyi hedefliyor? Amacımızı ve stratejimizi net olarak tanımlayabildik mi?
2. Londra, Frankfurt ve Dubai'den nasıl farklılaşacağız? Hangi alanda öne çıkmayı planlıyoruz?
3. Farklılaşmak için özel ürünler ve servisler geliştirebilir miyiz? Proje finansmanı, ticari finansman gibi...
4. Ekonomi yeterli mevduat ve sermaye yaratıyor mu?
5. Adalet sistemini nasıl geliştirmeliyiz?
6. Küresel sermayeyi çekmek için güçlü ve tatminkâr mevzuatsal ortamımız var mı?
7. Ülkede hem mikro hem makro seviyede bir gözetim yapısı var mı?
8. Uluslararası ortamlarda (BCBS, IAIS vb.) yeterince temsil ediliyor muyuz?
9. Uluslararası gözetim mercileriyle veri ve bilgi paylaşımı konusunda yeterince açık mıyız, olmak istiyor muyuz?
10. Türkiye Merkez Bankası bir uluslararası finans merkezi merkez bankası olmak için hazır mı?

yucu rolü üstlenmekten çok, kuralların yürütülmesine odaklanıyor.

TÜRKİYE ÖNE ÇIKIYOR

G20 ajanda maddeleri Amerika ve Avrupa Birliği ülkelerinde büyük ölçüde tamamlandı. Bu değişikliklerin kapsam ve etkilerinin çok geniş ve boğucu olduğunu söylemek yanlış olmaz. Türkiye, G20 ajanda maddelerine uyum için çok çalıştı ve Ocak 2014'teki Basel III geçişi ile birlikte, Avrupa Birliği ile paralel duruma gelerek tam uyum sağlamış olacak.

Boğucu yasal düzenlemeler arasında, Türkiye yönetilebilir ve daha basit düzenlemelerle Avrupa Birliği ülkeleri arasında öne çıkıyor. Avrupa Birliği ülkeleri, az sermaye ve fazla sayıda bankayla uğraşmak zorundayken, Türkiye bir G20 ülkesi olarak, güçlü yerel bankacılığı ve güçlendirilmiş sigorta mevzuatı nedeniyle çok daha kolay sermaye bularak rakipleri arasında bir fark yaratmayı planlıyor. Avrupa bankacılığının geçmişte başaradığını, önümüzdeki dönemde Türkiye başarabilir.

Diğer taraftan, coğrafi konumu Türkiye'yi zaten bir bölgesel merkez konumuna taşıyor. Doğu Avrupa, Asya ve Ortadoğu'da toplam 64 ülke ile sadece dört saatlik yolculuklar ve minimum saat farklarıyla iletişim halinde olabilmek, Türkiye için çok büyük bir fırsat. Eski İpek Yolu üzerinde olduğumuzu ve aslında para akışı üzerinde konumlandığımızı hatırlamamız gerekli.

DUBAİ ÖRNEĞİNE DİKKAT!

Oturumda Dubai Uluslararası Finans Merkezi'nin eski CEO'su Nasser Alshaali'nin paylaştığı deneyimler oldukça ilginç mesajlar içerdi. Bu mesajlar Türkiye'nin atması gereken adımları için de yol gösterici... Alshaali'nin Dubai'nin yolculuğuyla ilgili verdiği detaylar ise kısaca şöyle: "Dubai ulaşım sorununu hem hava yolu hem de deniz yolu ile mükemmel bir şekilde çözdü. Bunun yanında

proje finansmanını hızlı ve kolay temin ettik. Dubai, ailelerin yaşayabileceği bir merkez inşa etti. Okullar, hastaneler, sigortalar hepsi tüm aile bireylerinin ulaşabileceği kolaylıkta ve yakınlıktaydı. Etketif bir eko sistem de inşa edildi. Politik anlamda tek ses ve tek vizyon ilkesi ile hareket edildi. Etketif bir liderlik sergilendi. Düşük vergi önemliydi. Sıfır vergi de bir alternatif olabileceği gibi, düşük vergi sıfır vergiden çok daha iyi çözüm olacaktır. Güçlü bir yönetici takımı da önemli bir konu. Özel sektörün teşvik edilmesi, IMF gibi uluslararası platformlarda güçlü tanıtımlar, uluslararası sermayeyi Dubai'ye getirmek için doğru noktalarda doğru tanıtımlar da fayda sağladı. Yerel bankaların yatırım bankacılığı ağırları geliştirildi. Çin bankaları için özel çözümler üretildi. Merkez Bankası'nın kontrolü kaybetme endişesi nedeniyle kullanmaya devam edilen yerel para birimi, Dubai'nin daha da büyümesini engelleyen bir faktör oldu. Özel amaçlı mahkemeler kuruldu, hızlı ve etkin yasal düzenlemeler yapıldı." ●

TÜRKİYE'NİN GÜÇLÜ YANLARI

- Uluslararası bir merkez olmasak bile, konum itibarıyla bölgesel bir merkez olabiliriz.
- Gerçek iş için gerçek bankacılık ilkesi ile yapılan düzenlemeler bizi öne geçirecektir.
- İstanbul'un yaşam kalitesi ve yaşam stili
- Dinamik ve genç nüfus
- Yatırımcıyı tüketiciye koruma düzenlemeleri

ZORLUKLAR

- Politik belirsizlikler her zaman önümüze bir engel olarak çıkacak.
- Sermaye yaratmak için ekonomiyi büyütme ve daha fazla iş imkânı yaratmalıyız.
- Ulaşım sorunu
- Yavaş ve yetersiz hukuk sistemi
- Katılım bankacılığı düzenlemelerinin eksikliği

“TÜRKİYE İYİ İŞ ÇIKARIYOR”

Küresel kriz, tüm dünyada taşların yerinden oynamasına neden oldu. En fazla da finansal hizmetler sektörü bu krizden etkilendi. Hatta sistemin dinamiklerinde büyük değişimler yaşandı. KPMG EMA Bölgesi Finansal Hizmetler Bölüm Başkanı Bill Michael da bu görüşte. Ona göre yaşanan bu kriz, coğrafi bir fırtına yarattı. En önemlisi bu krizden etkilenmeyen ülke kalmadı. Yine de Türkiye'nin iyi iş çıkardığını düşünen Michael, Türkiye bankacılık sisteminin güçlü konumuna vurgu yapıyor ve “Türkiye’de sürdürülebilir ve güçlü bir liderlik olması da avantaj” diye konuşuyor.

BILL MICHAEL, KPMG'nin EMA bölgesi finansal hizmetler bölüm başkanı... Onu, mevcut yaşanan küresel krizle ilgili farklı düşünceleriyle tanıyoruz. Michael'a göre yaşadığımız kriz bir coğrafi fırtına yaratmış durumda. Bu fırtınadan etkilenmeyen az sayıda ülke var. Bu nedenle yeni dönemde ülkelerin çıkarlarının ön plana çıkacağına altını çizen Michael, bunun finansal piyasalara etkisini ise şöyle yorumluyor: “Ülkeler kendi çıkarlarını düşünmeye başlayacakları için lokalleşme trendi ortaya çıkacak. Bunun finansal piyasalar için anlamı ise bazı ürünlerden, ülkelere ve işlerden çıkmak olacak.”

Michael, 2008 yılında başlayan krizi “Neredeyse ölüyorduk. Ancak şu anda bankalar daha iyi durumda” sözleriyle değerlendiriyor. Bu dönemde Türkiye'nin iyi bir iş çıkardığına değiniyor ve ekliyor: “Önümüzdeki dönemde coğrafi merkezlerin paranın dağılımında önemli rolü olacağını düşünüyorum. Bu nedenle Türkiye, çok önemli bir pozisyona sahip. Eğer politik istek ve hırs varsa Türkiye'nin önemli bir finansal merkez olma potansiyeli var. Bir kere coğrafi olarak önemli bir avantajınız var. 4 saatlik uçuşla dünyanın önemli yerlerine ulaşabiliyor.”

Bill Michael'la küresel krizi, bu krizin neleri değiştirdiğini ve Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelere etkisini konuştuk:

Küresel kriz pek çok regülasyonu da beraberinde getirdi. Sizce regülasyonlar anlamında sisteme bir aşırı yüklenme söz konusu mu?

Buna basit bir cevap vermek gerekirse, evet. Çok fazla

regülasyon ortaya çıktı. Bazıları tamamlandı, bazıları halen devam ediyor, bazıları ise planlama aşamasında. Ancak başka çare olmadığını da belirtmekte fayda var. 5 yıl önce sistemin çöküşüne hep birlikte şahit olduk. Günümüzde özellikle finans sektörü oyuncuları bu regülasyonlardan şikayetçi. Bu, aslında anlaşılabilir bir durum. Ancak şu da bir gerçek ki 5 yıllık krizin ardından regülatörler tüm dünyada tek iyi gözükken kesim oldu. Çünkü bankalar, özellikle krizden sonraki 2-3 yıl boyunca kibirli tavırlarından vazgeçemedi. Yapılan her regülasyonu eleştirdiler. Üstelik başka alternatif de sunmadılar. Günün sonunda pek çok skandal ortaya çıktı. İşte o zaman bankaların gidecek daha fazla yerinin kalmadığı anlaşıldı. Sonuçta bankaların süregelen kültürleri ve kendileri dışında herkesi suçlama içgüdüleri sorun yarattı. Pek çok büyük bankada yaşanan skandalların ardından artık bankalar masadaki pazarlık güçlerini de kaybetti.

Siz bu yaşanan krize coğrafi fırtına diyorsunuz. Neden böyle bir benzetme yaptınız?

Aslında coğrafi fırtına demin bahsettiğim skandalların ardından ortaya çıktı. Bu dalga, Türkiye, Avrupa, Afrika dahil istisnasız dünyadaki her ülkeyi etkiledi sonuçta. Regülatörler de haklı olarak yeter dedi. Hatta, “Sizi artık regüle etmek yeterli değil, haklarınızı da kaybedeceksiniz” dediler. Bu noktadan sonra pek çok bankanın kendi kaderini tayin etme hakkı elinden alındı.

Küresel piyasalar bu 5 yıl içinde krizden neler öğrendi size göre?

Sadece bankalar değil, şirketler, bireyler herkes bir şeyler öğrendi. Ancak benim için birkaç nokta var ki onlar çok önemli. Bir şey gerçek olamayacak kadar iyiyse o zaman ona şüpheyle yaklaşmak gerekir. Bunu hep birlikte anladık. Bankalar yüzde 20-30 büyüdüğünde, çok fazla ürün satarken işler yolunda gözüküyordu. Gerçek şu ki bankalar müşterilerinin ne istediğini yanlış anladı. Eski iş modeli çok fazla riski içinde barındırıyordu. Bir de, “Batmak için →

“Bankalar daha iyi durumda. Ancak bankalar ekosistemin sadece bir parçası.

Güvenilir olmayan küresel ekonomik çevre sorunu devam ediyor.”

“TÜRKİYE’NİN KRİZ DENEYİMİ ÖNEMLİ”

MURAT ALSAN / KPMG Türkiye Denetim Bölüm Başkanı, Finansal Hizmetler Sektör Başkanı

REGÜLASYONLAR OTURDU Türkiye açısından bana göre deneyim çok önemli bir güç. 2001 krizinden dolayı herkes artık çok temkinli, regülasyonlar oturmuş durumda. Buna bir örnek vermek gerekirse müşterilerimizden birinin güvenlik kontrollerinde bir değişiklik yaptık. 1-2 saat içinde regülatörler bizi aradı ve değişikliği sordular. Yani bankacılık sistemi bu kadar yakından takip ediliyor. Bu da bizim güçlü yanlarımızdan biri.

YENİ GİRİŞLER OLACAK Nüfus ise bir başka güçlü yanımız. Pek çok küresel bankanın Türkiye’de faaliyeti gösteriyor olması da önemli. Yeni oyuncuların her biri Türk bankacılık

sistemine yeni alanlar ve kategoriler ekliyor. Önümüzdeki dönem için de Türkiye’ye diğer finans sektörü alanlarında yeni oyuncu girişleri bekliyoruz. Emeklilik, portföy yönetimi şirketlerinin geleceğini düşünüyoruz.

AVRUPA’DAN İYİ DURUMDAYIZ Türkiye şu anda Avrupa’dan çok daha iyi bir bankacılık sistemine sahip. Ürün anlamında da özellikle perakende bankacılıkta Türkiye inanılmaz bir güce sahip. İnovasyon ve teknolojiyi kullanmada da çok öndeyiz. Sadece büyüklük olarak bölgesel finansal güç olmak için yeterli ölçüğe sahip değiliz.

çok büyük” problemi vardı. Ancak bu da çöktü. Sonuçta çalışanların iyi gidişattan faydalandığı, kötü gidişattan ise sadece vergi ödeyenlerin sorumlu olduğu bir iş modeli olamaz. Yine de sistem bu konuyu hala çözebilmiş değil. Her ülke bir şey yapmak istiyor, küresel bir koordinasyon da var. Ancak bana göre bu soruna tek bir küresel çözüm bulmak pek mümkün değil. Çünkü her ülkenin kendine has kanunları ve işleyişi var.

Ülke çıkarları ön plana çıkıyor diyorsunuz yani...

Evet, ülkeler önce geliyor. Bu da yeni öğrendiğimiz bir şey. Eğer ülke kendi finansal sektörünün kontrolünü kaybederse ki ABD’de böyle oldu, o zaman kendi insanı büyük sorunlarla karşılaşabilir. ABD neredeyse batıyordu. AIG batıyordu, pek çok insan Goldman’ın da gideceğini düşünüyordu. Bunun da bir domino etkisi yaratacağına inanılıyordu.

Şu anda bence ulusal savunmayı da iyi anlamak gerekiyor. Her ülkenin bir bayrağı var ve her ülke kendi insanını düşünmek zorunda. Ülkeler için kendi çıkarları önde geliyor. Bu doğru bir şey değil ancak mantıklı olduğu kesin. Bu nedenle tabii ki küresel ekonomiler listenin sonunda geliyor.

Türkiye de benzer bir krizden geçti. Sizce biz dersimizi almış olarak mı yakalandık bu yeni krize?

Evet, Türkiye yıllar önce önemli bir krizden geçmişti. Bazı bankaların kamulaştırılması söz konusu oldu. İsviçre de aynı şeyi yaptı. Yani ekonomisi daha önceden fazla ısınan ülkelerin çoğu, önemli dersler çıkarmıştı zaten. Şu anda bunun daha büyük ölçeklisini yaşıyoruz. Sonuçta krizde olan ülkeler çok büyük. Türk şirketleri battığında başka ülkeler de batmadı. Dinamikler bugün çok farklı. İşte sırf bu yüzden “batmak için çok büyük” ve “ülkeler önce gelir” kavramları söz konusu. Herkes ben kendi ekonomik çıkarımı ve ulusal çıkarımı korumak için ne yapabilirim diye bakıyor.

Finansal sistem 2008’e göre şu anda biraz daha güvenli mi?

Evet, bence öyle. 2007 yılında neredeyse ölüyorduk. Şu anda bankalar çok daha iyi kapitalize ediliyor. Borcun özsermayeye oranı düşmüş durumda. Kısacası daha iyi durumdayız. Ancak bankalar ekosistemin sadece bir parçası. Güvenilir olmayan küresel ekonomik çevre sorunu devam ediyor. Bir sonraki krizde bankalar sorun olmayacak, ege-men borç sorun olacak... Bazıları da borç sorun değil, büyüme sorun diye düşünüyor. Sonuçta borçtan kurtulmanın en iyi yolu büyümek. Bu nedenle her ülkenin gündeminde büyüme var. Asıl soru ise şu: Yeterince hızlı, zamanında büyüyecek miyiz? Bu tür bir büyüme enflasyon ya da hükümetlerin gerekli adımları atmak konusunda tedirgin kalmaları gibi durumlara neden olabilir mi? Kısacası hala çok kırılgan bir dönemden geçiyoruz. Ancak dünya, gelişmekte olan ülkeler olduğu için şanslı. Türkiye, Çin, Brezilya, Endonezya gibi ülkeler son 5 yılda, ortaya çıkabilecek büyük bir felaketi engelledi.

Yine de Çin’de şu anda büyüme oranı düşüyor. Bu, dünya finansal sistemi için ne anlama geliyor?

Dürüst olmak gerekirse bu sorunun yanıtını kimse net olarak bilmiyor. Hepimiz bu konuda spekülasyon yapıyoruz. Ancak Çin yüzde 7 civarında büyüyor ki bu hala iyi bir

rakam. Çinli otoriteler büyüme konusunda çok agresif. Bu nedenle ben Çin'in büyüme ivmesinde çok büyük bir düşüş beklemiyorum. Ancak diyelim ki böyle bir çöküş oldu. O zaman da bu durum geçici olur diye düşünüyorum. Tüm gelişmekte olan ülkelerde iyiye gidiş var. Bu nedenle uzun dönemli büyüme kesin olarak gelişmekte olan ülkelere gelecek.

Ülkelerin kendi çıkarlarını düşünmeye başlaması lokalleşmeyi tetikleyecek mi peki?

Yeni jenerasyon bir öncekinden daha farklı. Küreselleşmeden yine söz edeceğiz, ancak sistem kısa vadede lokalleşecektir. Bankalar lokalleşecek, ülkeler kendi çıkarlarını düşünmeye başlayacak. Bunun emarelerini şu anda görüyoruz zaten.

Geldiğimiz noktada ölçeği daraltmak o kadar kolay bir iş değil. Sonuçta lokalleşmek tam olarak ne anlama gelecek?

Bu konuda çok haklısınız. Büyük ölçekli pek çok banka, küreselleşme sayesinde çok hızlı büyüdü. Bu, onların oksijeni diyebiliriz. Yine de bankalar bazı coğrafyalardan, ürünlerden ve işlerden çıkacak. Bunu da yapmak zorunda kalacaklar, çünkü şu anki iş modelleri sürdürülebilir değil. Ancak sektörün farklı taraflarında büyümeler göreceğiz. Yeni girişler, yeni ortaklar, risk sermayesi şirketleri daha fazla ortaya çıkacak. Bugün şirketler trilyonlarca doların üzerinde oturuyor. Bu nedenle varlık yöneticilerinin önemi artacak. Bunun yanında Türkiye gibi ülkelerde önemli bir altyapı ihtiyacı var. Bu, diğer ülkelerde de böyle. Bu da büyümenin motoru olacak konulardan biri. Bu nedenle para alıp verme dışında alternatif araçlar ortaya çıkacak. Ödeme yapmak için artık banka olmanıza gerek yok. Teknoloji pek çok şeyi değiştirmiş durumda. Google, Facebook gibi şirketler çok fazla paranın üzerinde oturuyor. Bu nedenle pek çok bankanın radarında Silikon Vadisi var.

Ekonomik hareketin yavaş yavaş batıdan doğuya kayacağı düşünülüyor. Sizin bu konuda yorumunuz nedir?

Goldman Sachs ekonomistlerinden Jim O'Neill, BRICS terimini icat eden isimdir. Çok iyi bir düşünce adamıdır ve gelişmekte olan ülkeler konusunda da uzmandır. Söylediği

bir şey var ki bence bu çok önemli. Şu anda dünyanın yapılanmasına baktığımızda, G20 gibi mevcut oluşumların artık doğru gelmediğini söylüyor.

Batı ülkelerinin çoğu, kibirli ve kendini beğenmiş. Büyüme, servet ve fikirler artık gelişmekte olan ülkelere gelecek. 20 yıl gibi bir zaman dilimi içinde çocuklarımız çok farklı bir dünyada yaşıyor olacak. Bu nedenle ekonomik hareketliliğin batıdan doğuya kayması yaşayacağımız bir gerçek olacak. Buna da hazırlıklı olmak gerekiyor. Şu anda dünyada olan pek çok oluşum, 10-15 yıl içinde daha farklı bir hal alacak. Avrupa'nın ve mevcut ekonomik gücün kombinasyonu farklı olacak. Herkesin farklı düşünmesi gerekecek. ●

"TÜRKİYE'NİN POTANSİYELİ YÜKSEK"

ÖNEMLİ POZİSYON Önümüzdeki dönemde coğrafi merkezlerin paranın dağılımında önemli rolü olacağını düşünüyorum. Bu nedenle Türkiye, çok önemli bir pozisyona sahip. Eğer politik istek ve hırs varsa Türkiye'nin önemli bir finansal merkez olma potansiyeli var. Bir kere coğrafi olarak önemli bir avantajımız söz konusu. 4 saatlik uçuşla dünyanın önemli yerlerine ulaşabiliyor. Yeni altyapı çalışmaları var.

BÖLGE BÜYÜYOR Sadece bankacılık değil, endüstrinin tetikleyeceği bir büyümeyle sahip olabilirsiniz. Bölgede de çok önemli büyümelere imza atılıyor. Yine de her şey Türkiye'nin ayağına gelmeyecektir. Bu tür şeyleri inşa etmek gerekir. Dünyada başka finansal merkezler de ortaya çıkacak. Bunların çoğu da gelişmekte olan ülkelere gelecek. **GİDECEK YOL VAR** Türkiye'nin büyüklük ve ölçek açısından gidecek daha yolu var.

Ancak doğrudan yatırım için önemli bir rüzgar da mevcut. Pek çok küresel oyuncu ülkenizde. Bu, yerel bankalar için de önemli bir güç. **POLİTİK İSTEK ÖNEMLİ** Bir de baktığımızda Türkiye bankacılık sistemi oldukça iyi iş çıkarıyor. Sürdürülebilir ve güçlü bir liderlik var. Kendi içinizde dünyanın da gördüğü bazı problemler de yaşıyorsunuz. Ancak politik istek çok önemli... Bence bazı şeyler zamanla

BİLGİ SİTEMLERİNDE YENİ DÖNEM

Son dönemde SPK tarafından bilgi sistemlerinin yönetimiyle ilgili çıkarılan iki yeni taslak denetçilerin gündeminde. Bu taslakların bilgi sistemlerinin yönetimi ve kontrollerine ilişkin esasları belirlemesi dikkat çekici. Tebliğin kapsamına giren tüm kurum ve kuruluşlar ise sahip oldukları riskler dikkate alınarak yükümlülüklerde farklılaşıyor.

Sinem Cantürk

Bilgi Sistemleri Risk Yönetimi
Bölüm Başkanı, Finansal
Hizmetler Sektör Lideri,
Şirket Ortağı

E: scanturk@kpmg.com
T: +90 216 681 90 37
M: +90 533 294 36 08

Son günlerde bilgi sistemleri denetçilerinin gündeminde iki önemli konu var. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından yayınlanan iki önemli tebliğ taslağı: "Bilgi Sistemleri Yönetim İlkeleri Hakkında Tebliğ Taslağı" ve "Bilgi Sistemleri Denetim İlkeleri Hakkında Tebliğ Taslağı."

SPK tarafından yapılan açıklamalarda, Bilgi Sistemleri Yönetim İlkeleri Hakkında Tebliğ Taslağı ile bilgi sistemlerinin yönetimi ve bilgi sistemleri kontrollerine ilişkin esasların belirlendiği ve tebliğin kapsamına giren tüm kurum, kuruluş ve ortaklıkların sahip olduğu risklerin dikkate alınarak yükümlülüklerde farklılaştırmaya gidileceği belirtiliyor.

BENZER BİR UYGULAMA

SPK'nın yayınladığı taslak tebliğleri değerlendirirken, BDDK tarafından 2007 yılında yayınlanan "Bankalarda Bilgi Sistemleri Yönetiminde Esas Alınacak İlkelerle İlişkin Tebliğ" in gelişimini değerlendirmekte fayda var.

14 Eylül 2007 tarihinde yayınlanmış olan tebliğ, 1 Ocak 2010 tarihi itibarıyla yürürlüğe girdi. Yine aynı yıl, "Bağımsız Denetim Kuruluşlarınca Gerçekleştirilecek Banka Bilgi Sistemleri ve Bankacılık Süreçlerinin Denetimi Hakkında Yönetmelik" ile denetime ilişkin usul ve esaslar düzenlendi.

Bankacılık sektöründe çalışanların yakından bildiği gibi, ilkeler tebliğine uyum sağlamak için bankalarda çeşitli projeler geliştirildi. Bu projeler ise hayata geçirilmeye devam ediyor. 2011 yılından itibaren BDDK, bankalarda ilkeler tebliğ ile uyumsuzluktan kaynaklanan bulgulara, bulgu denetim döneminde düzeltilmiş dahi olsa, uyumsuz olunan madde bazında cezai yaptırım uyguladığı için uyum çalışmaları hala devam ediyor diyebiliriz. Özet olarak; bankaları adresleyen ilkeler tebliği, sektör üzerinde büyük bir etki yarattı. Bilgi sistemleri ortamlarının gelişmesine büyük katkı sağladı ve mevcut işleyişi değiştirdi.

SPK'nın yayınladığı Bilgi Sistemleri Yönetim İlkeleri, BDDK tarafından yayınlanan ilkeler tebliği ile bazı farklılıklar

KAPSAMDA HANGİ KURULUŞLAR VAR?

- Borsa İstanbul A.Ş.
- Borsalar ve Piyasa İşleticileri ile Teşkilatlanmış Diğer Pazar Yerleri
- Emeklilik Yatırım Fonları
- İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.
- Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.
- Portföy Saklama Kuruluşları
- Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş.
- Sermaye Piyasası Kurumları
- Halka Açık Şirketler
- Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği
- Türkiye Değerleme Uzmanları Birliği

içerse de büyük oranda benzerlik gösteriyor. Söz konusu SPK'nın yayınladığı taslak tebliğ olduğunda, tebliğin kapsamındaki kuruluş sayısını da düşünecek olursak önümüzdeki yıllarda, etkinin daha da büyük olacağını söyleyebiliriz. Bu gelişme sektör adına sevindirici. Zira bu düzenlemeler ile birlikte sermaye piyasalarının güvenilirliği, şeffaflığı ve uluslararası piyasadaki rekabet gücü artacak.

DENETİMİN KAPSAMI

Kapsamla ilgili olarak dikkatimizi çeken ilk husus, kapsamdaki kuruluşlarla ilgili tanım, usul ve esaslar belirlenmiş olmasına rağmen her bir kuruluş türü için yetkili kuruluş listelerinin yayınlanmamış olması. Örneğin, Temmuz 2013 itibarıyla "Borsalar ve Piyasa İşleticilerinin Kuruluş, Faaliyet, Çalışma ve Denetim Esasları Hakkında Yönetmelik" yürürlüğe girdi. Ancak halihazırda faaliyet izni alan ve SPK tarafından yayınlanan piyasa işleticisi kuruluşlar bulunmuyor.

Öte yandan, Bilgi Sistemleri Denetim İlkeleri Hakkında Tebliğine uymakla yükümlü kılınan ancak bilgi sistemleri denetim zorunluluğu bulunmayan ya da denetim ilkeleri kendi özel mevzuatlarına tabi olan kuruluşlar da bulunuyor. Halka açık şirketler, kolektif yatırım kuruluşları, emeklilik yatırım fonları, konut finansmanı fonları ve varlık finansmanı fonlarının bilgi sistemleri, sermaye piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ kapsamında değerlendiriliyor. Bilgi sistemleri denetimi kendi özel mevzuatına bırakılmış kuruluşlar ise banka ve sigorta şirketleri ile finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri. Bu durumda bazı şirketlerde uyumun nasıl değerlendirileceği henüz netlik kazanmamış durumda. Örneğin finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri mevzuatı uyarınca bilgi sistemleri denetimi henüz bir zorunluluk değil ve usul ve esaslarıyla ilgili bir düzenleme bulunmuyor. ●

KURULUŞ

DENETİM SIKLIĞI

Borsa İstanbul A.Ş.	Yıllık
Borsalar ve Piyasa İşleticileri, Teşkilatlanmış Diğer Pazar Yerleri	Yıllık
Veri Depolama Kuruluşları	Yıllık
Kısmî ve Geniş Yetkili Aracı Kurumlar	2 yılda bir
İstanbul Takas ve Saklama Bankası A.Ş.	2 yılda bir
Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş.	2 yılda bir
Merkezi Takas Kuruluşları	2 yılda bir
Merkezi Saklama Kuruluşları	2 yılda bir
Portföy Saklama Kuruluşları	2 yılda bir
Diğer Sermaye Piyasası Kurumları	2 yılda bir
Dar Yetkili Aracı Kurumlar	3 yılda bir
Portföy Yönetim Şirketleri	3 yılda bir
Varlık Kiralama Şirketleri	3 yılda bir
İpotek Finansmanı Kuruluşları	3 yılda bir
Sermaye Piyasası Lisanslama Sicil ve Eğitim Kuruluşu A.Ş.	3 yılda bir

YENİ DÜZENLEMELER NE GETİRECEK?

Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri

Kanunu, 2012 tarihinde yasağa. Yeni kanunla birlikte sadece finansal kiralama şirketlerine değil, aynı yönetmeliğe tabi olan faktoring ve finansman şirketlerine de yeni düzenlemeler getirildi. Kanunda göze çarpan en önemli yenilik ise söz konusu şirketlerin mali sistemdeki rolünün vurgulanarak "finansal kuruluş" olarak tanımlanması ve faaliyetlerine ilişkin yasal bir altyapı oluşturulması amacıyla etkin gözetim ve denetim sistemleri getirilmiş olması.

Ceren Ateşok

Denetim, Kıdemli Müdür

E: catesok@kpmg.com
T: +90 216 681 90 00 – 9160
M: +90 533 583 92 01

Duygu Avcı

Denetim, Müdür

E: davci@kpmg.com
T: +90 216 681 90 00 – 9597
M: +90 533 290 57 67

Eski 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun revize edilmesi sonucunda oluşturulan yeni 6321 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu, 21 Kasım 2012 tarihinde TBMM Genel Kurulu tarafından kabul edilerek yasağa. Yeni kanun ile birlikte sadece finansal kiralama şirketlerine değil, aynı yönetmeliğe tabi olan faktoring ve finansman şirketlerine de yeni düzenlemeler getiriliyor. Kabul edilen kanun, mevcut 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılamayan bazı işlemleri yapılabilir hale getiriyor.

Bu kanunun amacı, finansal kuruluş olarak faaliyet gösteren finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluş ve çalışma esaslarıyla finansal kiralama, faktoring ve finansman sözleşmelerine ilişkin usul ve esasları düzenlemek. Kanunun yasağmasıyla birlikte, finansal kiralama sektörü tarafından sunulan ürün çeşidinin artması sonucu, işlem hacminde önemli ölçüde artış bekleniyor. Kanunda göze çarpan en önemli yenilik ise söz konusu şirketlerin mali sistemdeki rolünün vurgulanarak "finansal kuruluş" olarak tanımlanması ve faaliyetlerine ilişkin yasal bir altyapı

oluşturulması amacıyla etkin gözetim ve denetim sistemleri getirilmiş olması...

YÖNETMELİĞİN İÇERİĞİ

Söz konusu kanunun yasağmasından ardından 24 Nisan 2013 tarihinde bu kanuna dayanarak Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik yayımlandı. Bu yönetmelikle birlikte izne tabi işlemlerle ilgili esaslar düzenlendi.

Güncellenen yönetmeliğin kurumsal yönetim bölümünde, yönetim kurulu üyeleri, genel müdür ve genel müdür yardımcılarının ilişkin bildirimler yer aldı. Aynı zamanda sermaye benzeri borçlar, standart oran, iç kontrol sistemi, iş akım şemalarının oluşturulması, bilgi sistemlerin tesisi, bilgilerin güvenli bir şekilde saklanması, risk yönetimi, bağımsız denetimle ilgili esaslar da belirlendi.

ZORUNLULUKLAR NELER?

Yeni yönetmelik, bilgi sistemleri, iç sistemler ve bağımsız denetimle ilgili yeni gereksinimleri hayatımıza sokuyor. Örneğin, şirket nezdinde, şirketle ilgili tüm bilgilerin elektronik ortamda güvenli bir şekilde saklanmasına ve kullanılmasına imkan verecek yapıda bilgi sistemleri yapılandırılması zorunlu kılındı. Bu gelişmeyle birlikte operasyonel süreçlerini manuel olarak yürüten şirketlerin de bilgi sistemleri mekanizması tesis etmesi gerekiyor.

Diğer bir yenilik ise BDDK'nın İç Sistemler Yönetmeliği ile bankalara zorunlu kıldığı iş akım şemalarının bu şirketlerde

de hazırlanması gerekliliği. İş akım şemalarında, şirketin tüm iş süreçleri üzerinde tanımlı kontrollerinin ve iş adımlarının gösterilmesi gerekiyor. Bu zorunluluk, şirketlerdeki süreçlerin dokümanite ve takip edilebilir olmasına ek olarak, kontrol sahiplerinin belirlenmesini sağlıyor. Ayrıca şirketlerde etkin bir denetim ve gözetim mekanizması kurulmasını da kolaylaştırıyor.

Yeni yönetmelik iç kontrol sistemi ve risk yönetimiyle ilgili de zorunluluklar da getiriyor. Örneğin, iç kontrol personeli tarafından gerçekleştirilen iç kontrol faaliyetlerine ilişkin olarak haziran ve aralık sonu itibarıyla yılda iki kez yönetim kuruluna veya yönetim kurulunun belirleyeceği genel müdür dışındaki bir yönetim kurulu üyesine raporlama yapılması gerekiyor.

UYUM SÜRESİ

Şirketlerin mevcut durumlarını yönetmelikle getirilen yeni yükümlülüklerle 31 Aralık 2013 tarihine kadar uygun hale getirmesi gerekiyordu. Banka iştiraki olan şirketlerde yönetmeliğe uyumun daha hızlı sağlanacağı öngörüldürken, daha küçük ölçekli finansal kuruluşlarda uyum sürecinde daha fazla emek harcanmasını bekliyoruz.

Son olarak, SPK tarafından yayınlanan taslak tebliğlerle bilgi sistemleri yönetim ve denetim ilkeleri belirlendi. Finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri Bilgi Sistemleri Yönetim İlkeleri Hakkında Tebliğ'e uymakla yükümlü kılınmakla birlikte, bu şirketlerin denetimleri kendi özel mevzuatlarına tabi bırakıldı.

Hali hazırda bu şirketlerde bilgi sistemlerinin denetimi kendi özel mevzuatında zorunlu kılınmıyor ancak bu gelişmeler ışığında benzer denetim esaslarının bu şirketler için de yayınlanması şaşırtıcı olmayacaktır. ●

7 BAŞLIKTA YAPILAN DÜZENLEMELER

1 2 3 4 5 6 7

Yeni kurulacak finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri ödenmiş sermayesini en az 20 milyon TL olarak belirlemek durumunda. Daha önce kurulmuş olan şirketler sermayelerini 3 yıl içinde bu tutara yükseltmek zorunda.

Finansal kiralama şirketleri, maruz kaldıkları risklerin izlenmesi, kontrolünün sağlanması, faaliyetlerinin yapısı ve kapsamıyla uyumlu ve değişen koşullara uygun bir şekilde yeterli ve etkin bir sistem kurmak ve işletmekle yükümlüdür.

Şirketler ana sözleşmelerini güncel olarak şirket internet sayfasında yayınlamakla yükümlüdür.

Eski kanunda, sözleşmelerin en az dört yıl boyunca feshedilemeyeceği, ancak bu sürenin bazı kiralama hallerinde BDDK tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle kısaltılabileceği belirtilmekteydi. Bu kanuna sonradan eklenen maddeyle "Yolcu ve yük taşıma faaliyetinde bulunan hava yolu şirketlerine hava taşıma araçlarının, motorlarının ve bunların aksam ve parçalarının" yurtdışından kiralınması halinde bu asgari süre iki yıla indirilmiştir. Yeni kanun böyle bir düzenlemeye yer vermedi, sözleşmenin geçerlilik şartı olarak asgari bir sürenin varlığı zorunluluğunu ortadan kaldırdı.

Yeni kanun ile getirilen bir diğer yenilik ise kiralama bedellerinin, sözleşme konusu mal henüz imal olmamış ya da kiracıya teslim edilmemiş olsa dahi, sözleşme tarihinden itibaren tahsil edilebileceğidir. Kiracının korunması amacıyla, sözleşme konusu malın teslim süresi, sözleşme tarihinden itibaren iki yıl ile sınırlandırılmıştır.

"Sat ve geri kirala" ve "operasyonel leasing" ürünlerinin getirilmesi sektöre büyük bir yenilik getirdi. Dünyada "sat, geri kirala" için kullanılan en yaygın ürün ise gayrimenkuldür. Yeni yasayla beraber yazılım ürünleri de finansal kiralama sektörü kapsamına girdi.

Leasing şirketleri bugüne kadar finansal kiralama dışında bir işlem yapamıyordu. Yeni yasa ile birlikte operasyonel kiralama hakkı tanındı. Kiralama sonucu bu mal, vade sonunda kiracının olmayacaktır. Türkiye'de bu işi sadece filo ve otomobil kiralama şirketleri gerçekleştirmekteydi.

BASEL III BAŞLIYOR

Bankacılık sektörü Basel III'e geçiyor. Basel Komitesi, Basel II'nin yetersiz yanlarını gidermek, yeni yaklaşımlar, tedbirler ortaya koymak ve yaşanabilecek yeni krizleri engellemek amacıyla Basel III uzlaşısını hazırladı. Bankacılık sistemi sermaye yeterliliği hesaplamasına yeni ölçüm ve değerlendirme esasları getiren yeni düzenleme, 1 Ocak 2014'ten itibaren hayata geçiyor.

Cihan Doğrayan

Denetim, Kıdemli Müdür

E: cdograyan@kpmg.com

T: +90 216 681 90 67

M: +90 533 599 31 24

Bankacılık sektörü ve finansal piyasaların dünü ve bugünü incelendiğinde, risk ve risk yönetiminin önemi, yaşanan krizlerle ve kötü tecrübelerle daha belirgin bir şekilde ortaya çıktı. İşte bu nedenle kurulan "Basel Komitesi", Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS-The Bank for International Settlements) tarafından oluşturuldu. Bu komitenin amacı, finansal piyasalarda ve bankacılık sisteminde ortaya çıkan bu sorunlara çözüm bulmak, krizleri önlemek ya da etkilerini azaltmak, ulusal ve uluslararası bankacılık sistemlerine istikrar kazandırmak. Yaşanan her ekonomik krizin ardından da bir daha yaşanmaması adına yeni arayışlar içine giriliyor ve daha öncekiler gözden geçirilerek eksikler tamamlanmaya çalışılıyor.

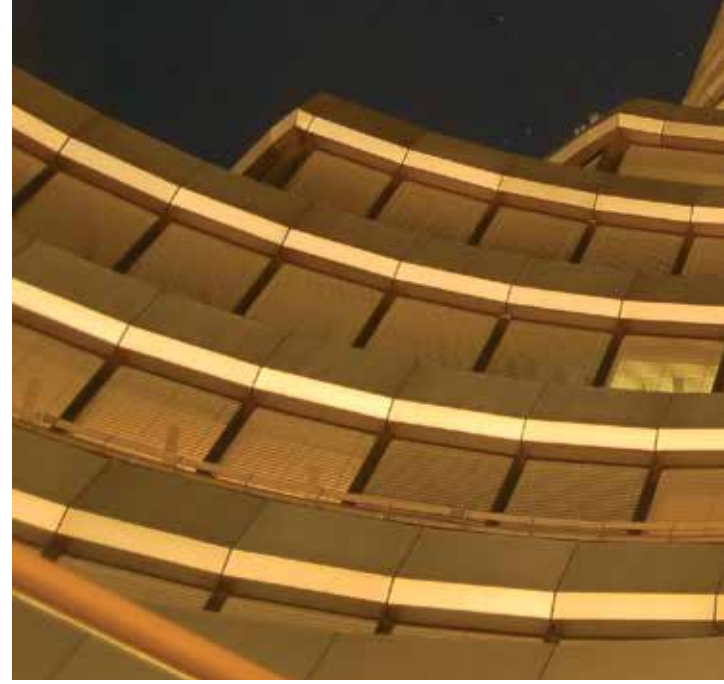
Son yaşanan global krizin ardından da Basel Komitesi, daha önce geliştirilmiş ve uygulanmış Basel II uzlaşısının yetersiz yanlarını gidermek, yeni yaklaşımlar ve tedbirler ortaya atmak, böylece yaşanabilecek krizleri engellemeye çalışmak ya da zararı en aza indirmek amacıyla Basel III uzlaşısını hazırladı. Bu açıdan bakıldığında Basel II'nin eksiklerini, Basel III uzlaşısını ortaya çıkaran nedenler olarak nitelendirebiliriz.

Bankacılık sistemi sermaye yeterliliği hesaplamasına yeni ölçüm ve değerlendirme esasları getiren Basel III uzlaşısı, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun (BDDK) yayımladığı yönetmelik ve tebliğlerle birlikte 1 Ocak 2014 tarihinden itibaren tüm unsurlarıyla hayata geçiyor.

NE AMAÇLANIYOR?

1 Daha nitelikli sermaye: Basel III'ün bankaların sermaye kalitesini de artırması bekleniyor. Düzenlemeyle ana sermaye ya da "common equity" olarak adlandırılan çekirdek sermaye ile en kaliteli sermaye kalemlerinin yer alması sağlanıyor. Ayrıca bazı sermaye kalemleri ise Tier 1 "ana sermaye" hesaplamasında indirim kalemi şeklinde alınıyor.

Türk bankacılık sektörünün, Basel III ile getirilen düzenlemelere uyum düzeyi oldukça yüksek.

2 Niceliği artırılmış sermaye: Asgari çekirdek sermaye gereksinimi (common equity requirement) yüzde 2'den yüzde 4,5'e yükseltiliyor. Buna ilave olarak bankaların gelecekte ortaya çıkabilecek riskli ekonomik durumlara karşı yüzde 2,5'lük bir sermaye tamponu da bulundurulması gerekecek. Dolayısıyla toplam çekirdek sermaye gereksinimi yüzde 7'ye ulaşmış olacak.

3 Sermaye tamponu oluşturulması: BIS, sistematik risklerin etkin bir şekilde sınırlanması için iki temel görevin takip edilmesi gerektiğini vurguluyor. Bu görevlerden ilki, reel ekonominin iniş ve çıkışlarını dengelemek için finansal sistemlerin ekonomik gelişme dönemlerinde artış ve büyümedeki, ekonomik daralma dönemlerinde düşüş ve azalıştaki aşırı dalgalanmaları düzenlemek. İkincisi ise özellikle önemli sayılan sistematik riskler için finansal kuruluşlar arasında birbirine bağlı ve ortak olan riskleri göz önünde bulundurmak.

Basel III'ün getirdiği yeniliklerden biri, yüzde 0-2,5 aralığında ölçülmüş konjonktür karşıtı sermaye tamponudur. Bu tamponun amacı, finansal döngüdeki iniş ve çıkışların etkisini azaltmak. Anılan tampon, çekirdek sermayeden ya da zararı tam karşılama kapasitesi olan diğer sermaye bileşenlerinden ayrılacak.

Türk bankalarının Basel düzenlemelerini kullanması durumunda önemli bir sermaye ihtiyacıyla karşılaşmayacağı görülüyor.

BASEL III'E NEDEN GEREK DUYULDU?

- 1** Olumsuz piyasa koşullarında ani kayba maruz kalabilen sermaye tamponlarının güçlendirilmesi
- 2** Banka sermayelerinin kalitesinin artırılması
- 3** Basel II'ye destek olmak üzere bir kaldıraç oranı uygulamasının getirilmesi
- 4** Asgari sermaye gereksinimindeki döngüsellığı azaltma ve karşılık ayrılması
- 5** Bankacılık sektörünün kuvvetlendirilmesi amacıyla sermaye ve likidite düzenleme önerileri sunması
- 6** Risk yönetiminin geliştirilmesine ek olarak bankaların stres ortamlarına karşı dayanıklılığının artırılması.

4 Risk bazlı olmayan kaldıraç oranı: Sermaye oranlarını destekleyici nitelikte olan şeffaf, basit, anlaşılır ve risk bazlı olmayan kaldıraç oranı getiriliyor. Söz konusu oran, birinci kuşak sermayenin (ana sermaye) belirli dönüşüm oranlarıyla dikkate alınmış bilanço dışı kalemler ve aktifler toplamına bölünmesi suretiyle bulunacak olup 2017'nin ilk yarısına kadar sürecek olan paralel uygulama döneminde yüzde 3 oranı test edilecek.

5 Likidite düzenlemeleri: Basel III, likiditeye ilişkin olarak likidite karşılama oranı (Liquidity Coverage Ratio) ve net istikrarlı fonlama oranı (Net Stable Funding Ratio) isimli iki oran ortaya koyuyor. Likidite karşılama oranı, bir bankanın likit varlıklarının 30 gün içerisinde gerçekleşecek net nakit çıkışlarına bölünmesi suretiyle hesaplanacak. Bu oranın 1'den küçük olması, bankanın likit varlıkları ile net nakit çıkışlarını karşılamada güçlük yaşayabileceğini gösterdiğinden 1'den küçük olması gerekiyor. Oranda geçen net nakit çıkışı, bir bankanın 30 gün içerisinde gerçekleştireceği nakit çıkışları ile 30 gün içerisindeki nakit girişleri arasındaki fark olarak tanımlanıyor.

Net istikrarlı fonlama oranına göre, bir bankanın mevcut istikrarlı fonlama tutarının ihtiyaç duyulan istikrarlı fonlama tutarına oranı yüzde 100'den büyük olmalı. Söz konusu oranlara ilişkin uygulama takvimi belirlenmiş olup

her iki oran için 1 Ocak 2012'den itibaren bilgi amaçlı raporlamaların başlamasına, oranlara uyumun bir zorunluluk olarak LCR için 1 Ocak 2015 ve NSFR için 1 Ocak 2018 itibarıyla gerçekleştirilmesine karar verildi.

TÜRK BANKALARI HAZIR

Geçmiş yıllarda yapılmış ve yeni hazırlanan çalışmalar dikkate alındığında, Türk bankalarının Basel düzenlemelerini kullanması durumunda önemli bir sermaye ihtiyacıyla karşılaşmayacağı görülüyor. Türk bankacılık sisteminin sermaye yapısı değerlendirildiğinde, özkaynaklar içerisinde sermaye benzeri kredilerin oranının düşük olduğu, buna mukabil ödenmiş sermaye, kâr yedekleri ve dağıtılmamış kârlar gibi çekirdek sermaye kalemlerinin daha yüksek olduğu görülüyor. Sektörün, Basel III ile getirilen düzenlemelere uyum düzeyinin oldukça yüksek olmasının temel kaynağı, 2001'de yaşanan ve sektörü yeniden organize eden bankacılık krizidir. Ayrıca Türkiye'nin yüzde 8 olarak kabul edilen sermaye yeterlilik oranına ilave olarak 2006'da asgari yüzde 12'lik hedef oran belirlenmesi, kriz sürecinde Türk bankalarının sermaye sıkıntısı çekmemesinde en etkili proaktif önlemlerden biridir. Bunun bir sonucu olarak küresel krizde Türkiye, OECD ülkeleri arasında da bankacılık sektöründe kamunun sermaye desteğine ihtiyaç duymayan tek ülke oldu. ●

KAYNAK

¹ Sorularla Basel III, BDDK

² Basel III: Uluslararası Bankacılık ve Finans Sisteminin Yeni Mimarisi ve Türk Bankalarına Etkileri Konferansı

³ Demirkol, Ö. "Basel II Sermaye Yeterliliği Ulaştırması Süreci İçinde Gelen Ek Düzenlemeler Seti: Basel III Kriterleri"

⁴ Aksoy, M. "Basel III'ün etrafından dolanmak", Para Dergisi, Sayı: 355

⁵ İnternet kaynakları:
<http://www.bddk.org.tr>,
<http://www.tbb.org.tr>,
<http://www.bis.org/bcbs/basel3.htm>

BÜYÜK VERİNİN ZOR ANALİZİ

2020'de ulaşılabilecek veri miktarı, 2009'un yaklaşık 40 katı

olacak. Bugünden itibaren 2020'ye kadar verinin küresel hacmi, her 2 yılda bir, yaklaşık 2 katına çıkacak. Bu nedenle büyük veri (big data) kavramı çok konuşuluyor. İşte bu noktada ise veri analitiği kavramı öne çıkıyor. Çünkü veri analitiği, verilerin belirli bir metodolojiye göre elde edilmesini, işlenmesini, analiz edilmesini ve sonuçların raporlanmasını sağlıyor. Bu da kurumlara ve paydaşlarına, incelenen veriler çerçevesinde şeffaflık ve netlik sağlıyor.

Servet Gözel

Bilgi Sistemleri Risk
Yönetimi, Kıdemli Müdür

E: servetgozel@kpmg.com

T: +90 216 681 91 76

M: +90 530 940 50 95

Ehtiram Ismayilov

Bilgi Sistemleri Risk
Yönetimi, Kıdemli Müdür

E: eismayilov@kpmg.com

T: +90 216 681 91 61

M: +90 533 294 61 13

epimizin bildiği gibi bilgi, güçtür. Doğru zamanda, doğru ve gereken bilgiye ulaşmak ve sahip olduğumuz bilgilerin arasından ihtiyacımız olan bilgiyi tam olarak ayıklayabilmek çok büyük bir anlam ve değer taşıyor. International Data Corporation'ın (IDC) verilerine göre, 2005'ten 2020 yılına kadar verinin küresel hacmi 130 exabyte'tan 40 bin exabyte'a veya diğer bir deyişle 40 trilyon gigabyte'a çıkacak. Şu andan itibaren 2020 yılına kadar verinin küresel hacmi, her 2 yılda bir, yaklaşık 2 katına çıkacak. Şüphesiz ki geleceğin başarılı organizasyonları, oluşan büyük veri'yi (big data) en iyi şekilde analiz edecek olanlar ve stratejilerini bu doğrultuda şekillendirenler olacak.

Aynı şekilde teknoloji araştırma kuruluşları tarafından gelişmekte olan teknolojilerdeki en çok kullanılan terimlerin yaşam döngüsü, her yıl yayınlanıyor. 2013'te yapılan bir araştırmaya göre, yılın en çok konuşulan ve kuruluşların fayda beklentisinin en yüksek olduğu kavram, "big data" kavramıdır.

Peki, nedir bu büyük veri? Büyük veri kavramı, zamanla toplanan büyük miktarda verilerin, ekonomik ve ölçeklenebilir bir biçimde ve ilişkisel veritabanı tekniklerinin yetmediği noktalarda kullanılabilir ve anlamlandırılabilir kılınması kavramıdır.

Büyük veri kavramının net olarak akıllarda oturabilmesi için ilişkisel ortamdaki bir süreliğine ayrılıp büyük verinin bileşenlerinden ve ilişkisel olmayan ortam ile bildiğimiz ve kullanımına alıştığımız ilişkisel ortamın (Relational DBMS) etkileşimine bakmamız gerekir.

PLATFORMUN BİLEŞENLERİ

Büyük veri platformunun oluşumundaki bileşenleri, çeşitlilik (variety), hız (velocity), veri büyüklüğü (volume), doğrulama (verification) ve değer (value) olarak sıralayabiliriz.

Çeşitlilik: Üretilen verinin yüzde 80'i, yapısal değil ve her yeni üretilen teknoloji, farklı formatlarda veri üretebiliyor. Telefonlardan, tabletlerden, bütünleşik devrelerden gelen türlü çeşitlilikte veri tipi veya türüyle uğraşılması gerekiyor.

Hız: Büyük verinin üretilme hızı, çok yüksek ve gittikçe artıyor. Daha hızlı üretilen veri, o veriye muhtaç olan işlem sayısının ve çeşitliliğinin de aynı hızda artması sonucunu doğuruyor.

Veri büyüklüğü: IDC istatistiklerine göre 2020'de ulaşılabilecek veri miktarı, 2009'un yaklaşık 40 katı olacak. Şu anda kullanılan, "büyük" diye adlandırdığımız kapasiteleri ve "büyük sistemleri" düşünüp bunların yaklaşık 40 kat büyüklükte verilerle nasıl başa çıkacağını hayal etmek gerekiyor!

Doğrulama: Bu bilgi yoğunluğu içinde, verinin akışı sırasında "güvenli" olması da bir diğer bileşen. Akış sırasında, doğru katmandan, olması gerektiği güvenlik seviyesinde izlenmesi, doğru kişiler tarafından görünebilir veya gizli kalması gerekiyor.

Değer: En önemli bileşen ise değerdir. Bütün yukarıdaki bileşenlerle tariflenen büyük verinin veri üretim ve işleme katmanlarından sonra kurum için bir artı değer yaratıyor olması gerekiyor. Karar veriş süreçlerinize anlamlı olarak etki etmesi, doğru kararı vermenizde hemen elinizin altında olması gerekiyor.

TEMEL TETİKLEYİCİLER

Veri analitiği kavramı olarak, verilerin belirli bir metodolojiye göre ve çeşitli araçlarla elde edilmesini, işlenmesini, analiz edilmesini ve analiz sonuçlarının raporlanmasını kapsıyor. Veri analitiği, kurumlara ve paydaşlarına, incelenen veriler çerçevesinde şeffaflık ve netlik sağlanmasını hedefliyor. Bu çalışmaların yapılmasının arkasında yatan temel tetikleyici unsurlar ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

HANGİ SORUYU SORMALIYIZ?

Veri analitiği yöntemlerinden yola çıkarak finansal kuruluşlarda incelenebilecek örnek uygulamalara değinilmesi gerekirse aşağıdaki sorular sıralanabilir. Ancak bu örnekler ve sorular elbette artırılabilir.

1. Yürütülen süreçlerde iç veya dış suistimal riski doğurabilecek durumlar var mı? (Kara para aklama, uluslararası yasaklı işlemler, zimmet vakaları, yetkisiz işlemler gibi)
2. İşletilen süreçlere ait muhasebe kayıtları doğru oluyor mu? Finansal raporlama süreci ne derece etkin? Sistemlerde yer alan fiş girişleri tam ve doğru mu? Sistemlerde yer alan muhasebe sistemi mevzuata uygun mu?
3. Kredi, mevduat, kredi kartları ve hazine ürünlerinde; faiz, kambiyo, komisyon, reeskont ve ödeme gibi hesaplamalar doğru ve tam olarak gerçekleştiriliyor mu?
4. Hazine ve ödeme sistemleri gibi süreçlerde sistemsiz ara yüzler etkin olarak işletiliyor mu? Veri aktarımı sonucu herhangi bir veri kaybı yaşanabilir mi?
5. İnternet ve diğer alternatif dağıtım kanalları üzerinde yapılan işlemlerde herhangi bir usulsüzlük riski bulunuyor mu?
6. Sigortacılık ve emeklilik uygulamalarında, prim, tahsilat, hasar ve tazminat gibi hesaplamalar doğru olarak gerçekleştiriliyor mu?
7. Finansal kiralama kuruluşlarında taraflara ait kredi, teminat ve kiralama işlemleri muhasebeye doğru olarak yansıyor mu?
8. İnsan kaynakları süreçlerini ilgilendiren kritik ve gizli bilgileri görüntülemeye veya değiştirmeye kimlerin yetkisi var?
9. Satın alma ve sabit kıymet süreçlerinde yer alan riskler neler? Faturalandırma, ödeme ve envanter süreçleri kontrollü bir biçimde yürütülüyor mu?

Daha büyük veri hacimleri: Finansal kuruluşlar, doğaları itibarıyla büyük hacimlerde verilerle çalışıyor. Bu veriler, etkili ve verimli olarak kontrol altında tutulabilmeli.

Kontrol hataları, usulsüzlük ve suistimal durumları: Finansal kuruluşlar, para akışının ve finansal riskin en yoğun yaşandığı kuruluşlardandır. Bu kuruluşlarda, yazılı kurallar ve manuel yöntemlerin ötesinde, istenmeyen vakalar erken tespit edilerek engellenebiliyor.

Sağlam bir süreç ve kontrol yapısı: Finansal kuruluşlarda için doğası gereği karmaşık süreç yapıları, örneklem yoluyla çalışmayı güvence sağlamak adına yetersiz kılabilir. Veri analitik yöntemleriyle sahip olunan verinin tamamının incelenmesi hedefleniyor.

Dağınık sistem ve rapor yapıları: Finansal kuruluşlardaki karmaşık sistem yapıları nedeniyle veriler, farklı sistemler ve raporlarda dağınık bir biçimde yer alıyor. Bu verilerin bir araya getirilerek yorumlanması, veri analitiğiyle mümkün oluyor.

VERİ ANALİTİĞİ YÖNTEMLERİ

Bu noktadan yola çıkarak denilebilir ki finansal kuruluşlarda yer alan verinin etkin olarak elde edilmesi, yorumlanması ve değer katacak bir biçimde sunulması, denetim metodolojilerinin önemli bir parçasını oluşturuyor. Veri analitiği yöntemleri kullanılarak tarihsel veriler ışığında, kural bazlı incelemeler (rule based analytics), geleceğe dönük tahminleme çalışmaları (predictive modelling) ve gerçek zamanlı (real-time) gözlem ve analiz çalışmaları (continuous analytics) yapılabilir. Verinin büyüklüğü arttıkça soruların da büyüklüğü artıyor. Ancak kuruluşları gelecekte beklemekte olan bu büyük veri okyanusuna, doğru soruları sormak gerekiyor. Önümüzdeki dönemde, finansal kuruluşlarda büyük veriye olan ilgi ve uygulamalar arttıkça veri analitiği alanında yapılan yatırımların, bu yönde kuruluşlar ve denetçilerinin çalışmalarının da aynı doğrultuda artacağını ve zenginleşeceğini öngörmek çok da zor olmasa gerek. ●

BÜYÜK POTANSİYEL

Dünya genelinde İslami bankacılık, büyüme trendinde. 30 yıl içinde büyük ivme kazanan sektör, Türkiye’de de hızla büyüyor. 2012 sonu itibarıyla 36 milyar dolarlık aktifleriyle katılım bankaları, Türkiye’deki bankacılık sektörünün yüzde 5’ine ulaştı. Yaklaşık 10 yıl önce bu oran sadece yüzde 1’di. Uzmanlar, bu ivmeyle katılım bankalarının 2017’de 80-120 milyar dolara ulaşabileceğini ve paylarının ise en az yüzde 9 olacağını tahmin ediyor.

Sinem Cantürk

Bilgi Sistemleri Risk Yönetimi
Bölüm Başkanı, Finansal
Hizmetler Sektör Lideri,
Şirket Ortağı

E: scanturk@kpmg.com
T: +90 216 681 90 37
M: +90 533 294 36 08

İslami bankacılık, bankacılık aktivitelerinin İslami hukuk ve yasalara (şeriat) uygun olarak belirlendiği ve tasarruf sahiplerinden toplanan fonların, faizsiz (riba) finansman prensipleri dahilinde ticaret ve sanayide değerlendirilerek oluşan kâr ya da zararın paylaşıldığı bankacılık türüdür. Türkiye’de İslami bankacılığın temeli, 1983 yılında yayınlanan kararnameyle atıldı. 1984 yılında Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ve TCMB’nin yayınladığı tebliğlerle sistemin ayrıntıları düzenlendi. Pratikte ise Albaraka Türk Özel Finans Kurumu faaliyete ilk geçen kurumdur. Albaraka Türk’ü, diğer İslami bankalar Kuveyt Türk, Türkiye Finans ve Bank Asya takip etti (Bu bankalardan ilk üçü yabancı sermaye ağırlıklıdır). Ayrıca Türkiye’de banka dışında faaliyet gösteren diğer finansal kurumlar da oldukça fazla.

Son yıllarda küresel olarak İslami bankacılık trendinin giderek yükseldiğini gözlemliyoruz. 2000’li yılların başlarından günümüze İslami bankacılık, dünya genelinde yüzde 15-20 oranında bir büyüme gösterdi. İslami finansal varlıklar, 1980’li yıllarda 5 milyar dolarken 2010 yılında 1 trilyon dolara ulaşarak son 30 yıl içerisinde büyük bir ivmeyle arttı.

HIZLI BÜYÜME

Türkiye’de ise geçen yıl sonu itibarıyla 36 milyar dolarlık aktifleriyle İslami bankalar, Türkiye’deki bankacılık sektörünün yüzde 5’ine ulaştı. Yaklaşık 10 yıl önce bu oran, yüzde 1 iken geline noktaı İslami bankacılık için büyük bir başarı olarak yorumlayabiliriz. Bu ivmeyle 2017 yılında İslami bankacılık aktiflerinin 80-120 milyar dolar olabileceği öngörülürken pazar payının ise en az yüzde 9 olması bekleniyor. Yakın zamanda farklı platformlarda yapılan açıklamaları değerlendirdiğimizde, hükümetin bu payın 2023’te yüzde 15’e kadar ulaşmasını hedeflediğini görüyoruz. Dünya Bankası Küresel İslami Finans Geliştirme Merkezi’nin Borsa İstanbul bünyesindeki açılışında konuşan Başbakan Yardımcısı Ali Babacan’ın, kamu bankalarının da bu alana girerek bu payın artmasını beklediklerini vurgulaması bu anlamda dikkat çekici.

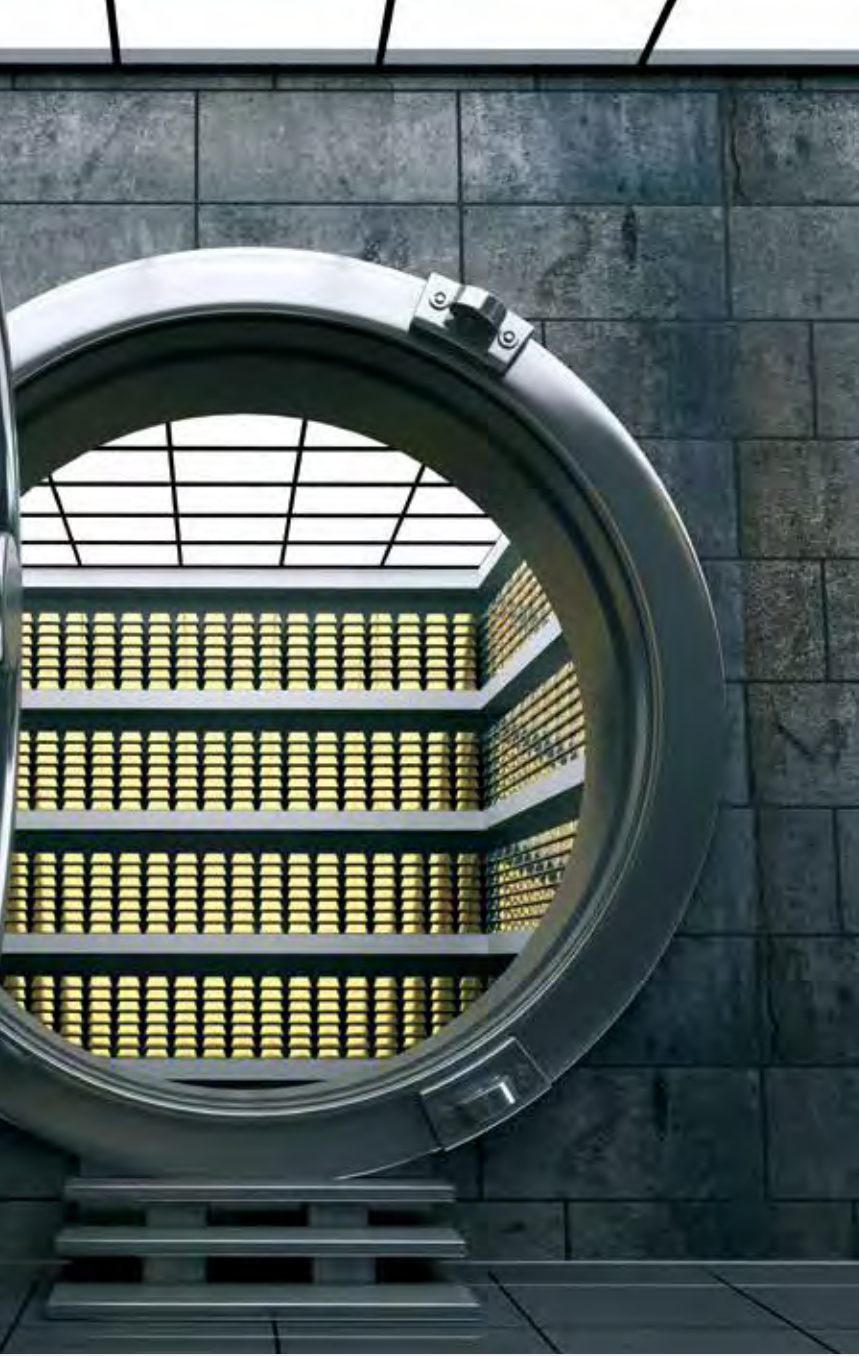
TÜRKİYE’DEKİ ZORLUKLAR

İslami bankacılığın dünyadaki gelişimini değerlendirdiğimizde, Türkiye’de yaşanan zorlukların başında, İslami bankacılığa duyulan güvensizlik ve önyargı geliyor. Bu sebepten ötürü Türkiye’de “İslami bankacılık”

teriminin kullanılmadığını gözlemliyoruz. Türkiye’de sosyal ya da dini sebeplerden ötürü bankacılık terminolojisinde İslam kelimesinin kullanılmasından rahatsızlık duyulabileceği düşünülerek katılım bankacılığı (participatory banking) terimi tercih ediliyor. Fas örneğinde olduğu gibi bazı Kuzey Afrika ülkelerinde de İslami bankacılık yerine katılım bankacılığı terimi kullanılıyor.

Diğer yandan Türkiye’deki mevzuat, Avrupa ülkelerinden farklı olarak bankaların aynı anda hem ticari bankacılık hem İslami bankacılık yapmasını engelliyor. Ortadoğu pazarında İslami bankacılıkta en büyük paya sahip olan HSBC gibi global bankalar, mevcut mevzuat sebebiyle İslami bankacılık ürünlerini Türkiye pazarına sunamıyor. Bu konuyla ilgili olarak Başbakan Yardımcısı Ali Babacan, yakın zamanda yaptığı bir konuşmada, özel bankaların yeni katılım bankası kurarak İslami bankacılık

İslami bankacılıkta dünyanın en büyük grupları, yatırım için Türkiye'yi planları arasına aldı.

BANKACILIKTA PAYI ARTACAK

TÜRKİYE ÖNEMLİ BİR AKTÖR
Tüm bu sıralanan engellere karşın Türkiye'nin önümüzdeki yıllarda İslami finans pazarında hızla büyümesi öngörülmüyor. Türkiye'de gerek katılım bankacılığına girecek kamu bankaları gerekse Türkiye pazarıyla ilgilenen yabancı sermayedarlarla İslami bankacılığın mevcut bankacılık pazarındaki payını artıracığı bir gerçek. Bu alanda dünyanın en büyük grupları, yatırım için Türkiye'yi planları arasına aldı. Bilindiği üzere Türkiye'nin 2023 hedefleri arasında İstanbul'un bölgesel bir finans merkezi olması da var. Bu hedefle Türkiye, 1,7 trilyon doları aşan İslami finans pazarında da önemli bir aktör olacak.

SINIR ÖTESİ GENİŞLEME İMKANI Türk bankacılığı, yakın bir gelecekte İslami bankacılıktaki atılımını ülke sınırları dışına da taşıyacak. Çevre ülkelerde ve Müslüman göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı Avrupa ülkelerinde yapılacak yatırımlarla yakın bir gelecekte sektörün genişlemesi şaşırtıcı olmaz. İslami finans sektörünün gelişebilmesi için yapılabilecek olan genel öneriler ise yabancı yatırımcıların güvenli bir şekilde gelebilmesi için İslami bankacılığa özel yasal mevzuatın geliştirilmesi, katılım bankalarının sayısının artırılması ve bu alanda yetişmiş uzman kişilerin katkısı olarak sıralanabilir.

yapabileceklerini, ancak özel bankaların mevcut bankada bir pencere açarak katılım bankacılığı yapmasına izin verilmeyeceğini açıkladı.

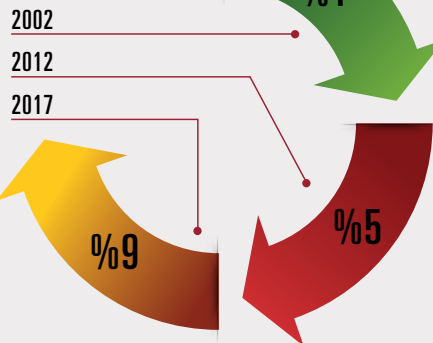
ÜRÜN GELİŞTİRME SIKINTILI

İslami bankaların, ticari bankalarla rekabetini zorlaştıran hususlar arasında yeni ürün geliştirme sıkıntısı da öne çıkıyor. Halihazırda İslami bankalarda sunulan ürün yelpazesi, ticari bankalar kadar çeşitlilik göstermediğinden farklı ihtiyaç gruplarındaki farklı müşteri segmentlerine hitap edilemiyor. İslami banka yöneticileri, bu konuyu iyi boyutuyla değerlendiriyor: İslami bankacılık sektöründe teknoloji kullanımı ve ürün geliştirme konusunda tavsiye verecek nitelikte danışman bulunmaması.

Diğer ülkelerden farklı olarak Türkiye'de, bu konularla ilgili fetva verebilecek merkezi bir şeriat komitesi bulunmadığından, ban-

Türkiye, 1,7 trilyon doları aşan İslami finans pazarında önemli bir aktör olacak.

BANKACILIKTA KATILIM BANKALARININ PAYI

kalar farklı İslam hukuku ve ticareti profesörleriyle çalışıyor. Bu kapsamda, BDDK bu konuyla ilgili bir çalışma grubu kurarak sektörün gelişimi için faydalı bir adım atılmasını sağladı. Kısa zaman içinde de merkezi bir danışma komitesi kurulmasını bekliyoruz.

İslami bankaların genel olarak yaşadığı bir diğer sorunsal mevduat toplamada ticari bankaların gerisinde kalmaları olarak özetlenebilir. Ortalama faiz getirisi ticari bankalarda yüzde 9 civarındayken katılım bankalarında dağıtılan kâr payı yüzde 6'larda kalıyor. Üstelik işlevi gereği (mudarabah), bu getiri kâra bağlı olduğu için müşterilere kesin bir oran verilemediğinden, sadece en sadık müşteriler mevduatlarını katılım bankalarına yatırıyor. Ek olarak pratikte Türkiye'de hiç yaşanmamış olmasına rağmen, teoride zarar durumunda müşterinin zarara ortak olması gerekliliği, katılım bankalarının mevduat toplamasında bir diğer engeli teşkil ediyor. ●

SWAP İŞLEMLERİNE İLGİ ARTIYOR YATIRIMCININ YENİ GÖZDESİ

Hakan Güzeloğlu

Vergi, Direktör

E: hguzeloglu@kpmg.com

T: +90 216 681 91 69

M: +90 530 387 61 53

Gelir Vergisi Kanunu ilgili tebliğlerinde swap işlemi, iki tarafın belirli bir zaman dilimi içinde, farklı faiz ödemelerini veya farklı para birimlerini karşılıklı olarak değiştirdikleri bir takas sözleşmesi olarak tanımlanıyor. Uygulamada en çok görülen başlıca swap şekilleri, para swap işlemi ile faiz swap işlemidir. Çapraz döviz swapları ve benzeri yapılarıdaki başka swap işlemleri de mevcut. Hatta Türkiye’de bazı bankaların gerçekleştirmekte olduğu swap-DTH (döviz tevdiat hesabı) ve forward işlemleri üçgeninde birleştirilerek sunulan farklı ürünler de bulunuyor.

En basit para swap işleminde, taraflar önceden anlaştıkları oran ve koşullarda belirli miktardaki para birimlerini değiştiriyor. Farklı para birimlerinin karşılıklı olarak değiştirilmesi sonucunda ortaya çıkan gelir ise swap geliri oluyor.

Diğer bir swap çeşidi olan faiz swap işleminde ise gösterge bir anapara tutarı üzerinden farklı faiz oranı esaslarına göre hesaplanacak faizlerin, iki taraf arasında anlaşılan vadelerde değişimini öngören bir sözleşme çeşidi. Bu swap türünde, aynı para biriminden olan borçların sadece faiz ödemelerinin yapısı değişiyor, anapara değişimi ise gerçekleşmiyor.

Son dönemde bankalar aracılığıyla yapılan swap işlemleri, özellikle gerçek kişi yüksek varlıklı yatırımcılar tarafından

düşük faiz ortamında alternatif yatırım aracı olarak tercih ediliyor. Bu yazımızda, gerçek kişilerce tercih edilen bu işlemleri, menkul kıymetlerin vergilendirilmesini düzenleyen Gelir Vergisi Kanunu geçici 67. maddesi kapsamında değerlendireceğiz.

KANUNLAR NE DİYOR?

Öncelikle swap işlemlerinden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesine dayanak teşkil eden kanun maddelerine bakalım.

Vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinin diğer sermaye piyasası aracı addolunmak suretiyle Gelir Vergisi Kanunu’nun geçici 67. maddesi kapsamında tevkif yoluyla vergilendirilmesi, aynı kanun maddesinin 13 numaralı fıkrasıyla vadeli işlem ve opsiyon borsalarında yapılan işlemlerle tam ve dar mükellef kurumların aralarında yaptıkları sözleşmelere ilişkin düzenlemelerin yer aldığı 14 numaralı fıkrasında yapılmıştır.

13 no’lu fıkrada, bankaların ve aracı kurumların taraf olduğu veya bunlar aracılığıyla yapılan, belirli bir vadede, önceden belirlenen fiyat, miktar ve nitelikte, ekonomik veya finansal göstergeye dayalı olarak düzenlenenler de

Gelişmiş ekonomilerde sık kullanılan türev ürünlerinden biri de swap işlemleridir. Türkiye’de ise bu enstrüman henüz yeterince kullanılmıyor. Ancak son dönemde, bankalar aracılığıyla yapılan swap işlemleri, özellikle yüksek varlıklı yatırımcılar tarafından düşük faiz ortamında alternatif yatırım aracı olarak tercih edilmeye başlandı.

dahil olmak üzere para veya sermaye piyasası aracını, malı, kıymetli madeni ve döviz alma, satma, değiştirme hak veya yükümlülüğünü veren vadeli işlem ve opsiyon sözleşmeleri diğer sermaye piyasası aracı sayılacağı hüküm altına alınıyor.

Öte yandan 14. fıkra ise tam mükellef kurumlar, Türkiye’de daimi temsilcisi ve işyeri vasıtasıyla faaliyette bulunan dar mükellef kurumların, banka ve benzeri finans kurumlarının aralarında yaptıkları vadeli işlem ve opsiyon sözleşmelerinden doğan kazançları bakımından maddenin 1. bendinin uygulanmayacağı hükmü yer alıyor.

Dolayısıyla tam ve dar mükellef gerçek kişilerin yapmış olduğu vadeli işlemlerden Ocak 2009 tarihinden itibaren hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan işlemlerden sağlanan kazançlarda yüzde 0, elde ettikleri kazançlarda uygulanacak stopaj oranı ise yüzde 10’dur.

VERGİLENDİRME NASIL OLACAK?

Mevcut düzenlemeler çerçevesinde stopaj uygulamasını, geliri elde eden kişiler açısından şöyle özetleyebiliriz:

%0 Dar mükellef kurumların (Banka ve benzeri finans kurumları hariç) yapmış oldukları swap işlemlerinden elde ettikleri kazançlarda uygulanacak stopaj oranı.

%10 Dar mükellef gerçek kişilerin yapmış oldukları swap işlemlerinden elde ettikleri kazançlarda uygulanacak stopaj oranı.

%0 Tam mükellef kurumların yapmış oldukları swap işlemlerinden elde ettikleri kazançlar, stopaja tabi değil.

%0 Türkiye’de daimi temsilcisi ve işyeri vasıtasıyla faaliyette bulunan dar mükellef kurumların swap işlemlerinden elde ettikleri kazançlar da stopaja tabi değil.

%0 Banka ve benzeri finans kurumu olan dar mükellef kurumların yapmış oldukları swap işlemlerinden elde ettikleri kazançlar da stopaja tabi değil. Ancak söz konusu kazançların, ticari kazanç mı yoksa diğer kazanç ve irat olarak mı kabul edileceği konusu tartışmaya açık.

%10 Son olarak da tam mükellef gerçek kişi yatırımcıların swap işlemlerinden Ocak 2009 tarihinden itibaren hisse senetlerine veya hisse senedi endekslerine dayalı olarak yapılan işlemlerden sağlanan kazançlar yüzde 0, elde ettikleri kazançlar ise yüzde 10 oranında stopaja tabi.

BEYANNAMEYE DAHİL EDİLECEK Mİ?

Yazımızın başında belirtmiş olduğumuz üzere swap işlemlerinden elde edilen gelirler, geçici 67. madde uygulamasında diğer sermaye piyasası araçlarından elde edilen gelirler olarak sayılıyor.

Tam ve dar mükellef gerçek kişilerce, Vadeli İşlem ve Opsiyon Borsasında (VOB) veya VOB dışında, banka ve aracı kurum aracılığıyla satın alınan kontratlardan sağlanan kazançların, repo veya vadeli mevduat gelirleri gibi Gelir Vergisi Kanunu’nun geçici 67. maddesi kapsamında stopaja tabi tutulması nedeniyle (yüzde 10 stopaj nihai vergileme sayılacağından) ayrıca bu kazançlar için yıllık beyanname verilmesine gerek bulunmuyor ●

SWAPTA BASİT BİR ÖRNEK

282 numaralı Gelir Vergisi Genel Tebliği’nde yukarıda yer verilen kanun maddelerine istinaden türev ürünlerin vergilendirilmesine ilişkin örnekler verilerek açıklamalar yapılıyor.

Para swap işleminde yüzde 10 stopaja tabi tevkifat matrahı, ilk değişim tarihindeki kura göre hesaplanan değerle sözleşmede vadedeki değişim için belirlenen kura göre oluşan değer arasındaki farka eşit olmalı.

Örneğin tam mükellef gerçek kişi yatırımcı (X) Türkiye’de bir banka ile 10.000.000 dolar karşılığı

yapmış olduğu dolar/TL para swapı sözleşmesinde aşağıdaki şartlarla anlaşmıştır.

İşlem Tarihi: 30/11/2013
Vade Tarihi: 30/12/2013
İşlem Tarihindeki Kur: 2,01
Sözleşme Kuru: 2,05

Yatırımcı gerçek kişi (X) sözleşme tarihinde 10.000.000 USD karşılığı olarak 20.100.000 TL vermiş, vadede ise 10.000.000 dolar verip 20.500.000 TL almıştır. Gerçek kişi yatırımcının (X’in) bu işlemi, (20.500.000-20.100.000) 400.000 TL kârla sonuçlanmış olup bu kâr üzerinden yüzde 10 oranında tevkifat yapılması gerekecek.

finansal hizmetler yayınlarımız

1

2

3

4

5

1. 2013 Bankacılık Sektörüne Bakış Anketi

KPMG US uzmanlarının bu yıl düzenlediği Bankacılık Sektörüne Bakış Anketi, sektörün karşı karşıya kaldığı birçok zorluğun devam ettiğini, ancak bununla birlikte yeni fırsat sinyallerinin de dikkat çektiğini gösteriyor. Bankalar, teknoloji yatırımlarını sürdürürken, bu yatırımlarla ürün merkezli stratejik planlamadan, müşteri merkezli bir odaklanmaya geçiş sağlamayı hedefliyor. Diğer yandan, ellerindeki verinin büyüklüğünü ve değerini daha iyi anlayarak, veri analizi ile risk yönetimi ve uyum alanlarında derinleşiyor, müşterilere odaklanıyor, operasyonel etkinliğin artırılmasına önem veriyor ve ürünlerini iyileştiriyorlar. 2013'te bankacılık sektöründe yaşanan gelişmeleri detaylandıran global anketimiz yayında.

2. Sigortacılık Sektörünün Yeni Dünyası

Sigortacılık sektörü araştırmaları da doğrulanan bir çok zorlukla karşı karşıya gelmektedir. Dünyanın bir çok bölgesinde faaliyet gösteren sigorta şirketleriyle gerçekleştirilen anketimizle, gelecekte gerçekleşmesi beklenen muhasebe uygulamaları değişikliklerinin

(Faz II olarak da anılan, IASB ve FASB'in hazırladığı taslak kapsamlı sigorta sözleşmeleri standardı) bu global sigorta şirketleri için ne ölçüde öncelik arz ettiğini araştırdık. Yayınımız ilginizi çekecek sonuçların bir özetini içermektedir.

3. Ufuktaki Yenilik: Sigorta Sözleşmeleri - Sigortacılığın Yeni Dünyası

IASB ve FASB sigorta sözleşmelerine ilişkin, dünyada yeknesak bir sigorta raporlama çerçevesi hazırlamak adına, taslaklarını haziran ayında yayınladılar. "New on the Horizon" yayınımız bu taslak önerilerini dikkate almakta ve KPMG bakış açısını içermektedir. Yeni taslak halihazırdaki gerçeğe uygun değer ölçüm modeline ve sunum yaklaşımlarına yenilikler getirmektedir.

4. Öne Çıkan Sigorta Şirketi Olabilmek: Sürdürülebilir Büyümenin Önderleri

"The Valued Insurer: Leading the pursuit of sustainable growth" yayınımızı hazırlamak üzere KPMG uzmanları, FT 500 listesinde 12 yıldır yer alan sigorta

şirketlerini ve rakiplerini geride bırakmış 12 hayat ve 14 elementer sigorta şirketini incelemiştir. Yayınımız bu şirketlerin tutarlılık gösteren 4 özelliğini öne çıkarmaktadır. Bu özellikler müşterilerin gereksinimlerine odaklanma, verimlilik, değişikliklere hızlı uyum sağlayabilme ve müşteri güvenini kazanmaktır.

5. Yönetişim Hizmetleri: Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Esasları Hakkında Yönetmelik ile Uyumlu musunuz?

Son yıllarda yaşanan ve küresel bir etki yaratan suistimal ve yolsuzluklar, sağlıklı bir iç kontrol ortamının önemini ön plana çıkarmıştır. Yasal düzenleyiciler bu sebeple, iç kontrol mekanizmasını kurumsal ve etkin bir düzeye çıkarmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, sağlıklı bir iç kontrol mekanizması ve güvenli bilgi sistemleri, şirketinizi piyasadaki rakipler ile rekabet açısından öne çıkarabilir. İlgili yönetmeliği ve esaslarını incelediğimiz dokümanımız yayımlandı.